

Briselē, 9.7.2021.
C(2021) 4997 draft

ANNEX 1

PIELIKUMS

dokumentam

Komisijas Īstenošanas lēmums

par programmas *LIFE* daudzgadu darba programmas pieņemšanu 2021.–2024. gadam

Daudzgažu darba programma, ar ko īsteno programmu *LIFE* 2021.–2024. gadam

Saīsinājumu un akronīmu saraksts	2
1. IEVADS.....	4
2. STRUKTŪRA	5
2.1. Apakšprogramma “Daba un bioloģiskā daudzveidība” un ar to saistītās intervences jomas	6
2.2. Apakšprogramma “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte” un ar to saistītās intervences jomas	8
2.3. Apakšprogramma “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” un ar to saistītās intervences jomas.....	11
2.4. Apakšprogramma “Pāreja uz tīru enerģiju” un ar to saistītās intervences jomas...	13
3. LĪDZEKĻU PIEŠĶIRŠANA.....	15
4. DOTĀCIJAS.....	16
4.1. Rīcības dotācijas.....	17
4.1.1. Standarta rīcības projekti (SAP)	17
4.1.2. Stratēģiski projekti (SP).....	18
4.1.3. Tehniskās palīdzības projekti (TP projekti).....	22
4.1.4. Citas darbības (CD).....	24
4.2. Rīcības dotāciju iesniegšanas un atlases kārtība	25
4.2.1. Viena posma procedūra SAP, TP projektiem un “citām darbībām”.....	25
4.2.2. Divu posmu procedūra SAP.....	27
4.2.3. Divu posmu procedūra SP	29
4.3. Darbības dotācijas	31
4.4. Darbības dotāciju iesniegšanas un atlases kārtība	32
4.5. Orientējošie uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus grafiki	34
5. CITI FINANSĒJUMA VEIDI	35
5.1. Iepirkuma līgumi	35
5.2. Godalgas	35
5.3. Investīciju atbalsta darbības, arī finansējuma apvienošana	36
5.3.1. Tehniskās palīdzības finansējuma atbalsts vides un klimata investīcijām..	36
5.3.2. Atbalsts energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas investīciju finansēšanai	37
5.4. Atbalsts citu netiešās pārvaldības darbību finansēšanai	38

5.4.1. Finansiāls atbalsts citām netiešās pārvaldības darbībām vides un klimata jomā	38
5.4.2. Finansiāls atbalsts, kas paredzēts, lai aktivizētu privātā sektora investīcijas energoefektivitātē	39
5.5. Projekti, kas finansēti ar citiem finansējuma veidiem un iekļaujami 9. panta 3. punktā paredzētajos 85 %	39
6. KUMULATĪVAIS FINANSĒJUMS.....	40

Saīsinājumu un akronīmu saraksts

<i>BEST</i>	Rīcības dotāciju shēma bioloģiskajai daudzveidībai tālākajos reģionos un aizjūras zemēs un teritorijās
<i>CSA</i>	Saskaņošanas un atbalsta darbības
<i>DEEP</i>	Energoefektivitātes risku samazināšanas platforma
<i>IA</i>	Izpildaģentūra
<i>EASIN</i>	Eiropas Svešzemju sugu informācijas tīkls
<i>EEFIG</i>	Energoefektivitātes finanšu iestāžu grupa
<i>EIB</i>	Eiropas Investīciju banka
<i>ELENA</i> modelis	Eiropas vietējā enerģijas atbalsta modelis
<i>EIR</i>	Vides politikas īstenošanas pārskats
<i>EIT</i>	Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts
<i>ETS</i>	Emisijas kvotu tirdzniecības sistēma
<i>EMAS</i>	Vides vadības un audita sistēma
<i>FAO</i>	Pārtikas un lauksaimniecības organizācija
<i>FISE</i>	Eiropas mežu informācijas sistēma
<i>IKT</i>	Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
<i>IEA</i>	Starptautiskā Enerģētikas aģentūra
<i>IUCN</i>	Starptautiskā dabas aizsardzības savienība
<i>ZIK</i>	Atbalsts Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta zināšanu un inovāciju kopienām
<i>LUCAS</i>	Zemes izmantošanas un zemes pārklājuma statistiskais apsekojums
<i>DDP</i>	Daudz gadu darba programma
<i>MZVA</i>	Monitorings, ziņošana, verifikācija un akreditācija
<i>NAPCP</i>	Valstu gaisa piesārņojuma ierobežošanas programmas
<i>NEKP</i>	Nacionālie enerģētikas un klimata plāni
<i>VEERP</i>	Valsts energoefektivitātes rīcības plāns
<i>NEC</i>	Valstij noteiktā maksimāli pieļaujamā emisija

<i>PAF</i>	Prioritārās rīcības plāns
CD	Citas darbības
ESAO.....	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
OVP.....	Organizāciju vidiskā pēda
OVPNN	Organizāciju vidiskās pēdas nozares noteikumi
PVP.....	Projekta vidiskā pēda
PVPKN.....	Produktu vidiskās pēdas kategoriju noteikumi
<i>PLP</i>	Projekti <i>ad hoc</i> tiesību aktu un politikas prioritāšu noteikšanai
UBAP	Upju baseinu apsaimniekošanas plāni
<i>SAP</i>	Standarta rīcības projekti
<i>SGA</i>	Īpašais dotācijas nolīgums
SIP	Stratēģiski integrētie projekti
<i>SMART</i>	Konkrēts, izmērāms, sasniedzams, reālistisks un savlaicīgs
<i>SNAP</i>	Stratēģiski dabas projekti
<i>TA-CAP</i>	Tehniskās palīdzības projekti dalībvalstu iestāžu spēju veidošanai
<i>TAIEX</i>	Tehniskā palīdzība un informācijas apmaiņa
<i>TA-PP</i>	Tehniskās palīdzības projekti <i>SNAP</i> un SIP sagatavošanai
TP projekti.....	Tehniskās palīdzības projekti
<i>TA-R</i>	Tehniskās palīdzības projekti projektiem “Rezultātu pavairošana un mērogošana”
LESD.....	Līgums par Eiropas Savienības darbību
<i>UNFCCC</i>	Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā konvencija par klimata pārmaiņām
<i>UNEP</i>	Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programma
PVO.....	Pasaules Veselības organizācija
<i>WISE</i>	Eiropas ūdens informācijas sistēma
AAP	Atkritumu apsaimniekošanas plāni

1. IEVADS

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 29. aprīļa Regulas (ES) 2021/783, ar ko izveido vides un klimata pasākumu programmu (*LIFE*) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1293/2013 (turpmāk — “*LIFE* regula”) 3. pantu “Programmas *LIFE* vispārīgais mērķis ir sekmēt pāreju uz ilgtspējīgu, aprites, energoefektīvu, uz atjaunojamiem energoresursiem balstītu, klimatneitrālu un klimatnoturīgu ekonomiku, lai aizsargātu, atjaunotu un uzlabotu vides, tostarp gaisa, ūdens un augsnes, kvalitāti, apturētu bioloģiskās daudzveidības zudumu un vērstu šo tendenci pretējā virzienā, un novērstu ekosistēmu degradāciju, tostarp atbalstot *Natura 2000* tīkla īstenošanu un pārvaldību, tādējādi dodot ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā. Programma *LIFE* atbalsta arī atbilstīgi LESD 192. panta 3. punktam pieņemto vispārējo rīcības programmu īstenošanu.”

Šajā ziņā programma *LIFE* kopumā pilnībā atbilst mērķiem un mērķrādītājiem Eiropas zaļajā kursā¹, kas tiecas:

- ES pārveidot par taisnīgu un pārticīgu sabiedrību ar mūsdienīgu, resursefektīvu un konkurētspējīgu ekonomiku, kurā siltumnīcefekta gāzu neto emisijas 2050. gadā samazinātos līdz nullei un ekonomiskā izaugsme būtu atsaistīta no resursu patēriņa,
- aizsargāt, saglabāt un stiprināt ES dabas kapitālu un aizsargāt iedzīvotāju veselību un labbūtību no vidiskiem un klimatiskiem apdraudējumiem un ietekmes.

Programma *LIFE* šo prioritāšu virzīšanu veicinās, izmantojot tās četras apakšprogrammas un jo īpaši

- veicinot un integrējot ES politikas mērķu īstenošanu attiecībā uz savvaļas dzīvotņu un sugu izzušanas apturēšanu un novēršanu visās nozarēs, kā arī Biodaudzveidības stratēģijas mērķus 2030. gadam,
- atbalstot pāreju uz aprites ekonomiku un aizsargājot un uzlabojot ES dabas resursu, to vidū gaisa, augsnes un ūdens, kvalitāti,
- atbalstot 2030. gada enerģētikas un klimata politikas programmas, līdz 2050. gadam sasniedzamā ES klimatneitralitātes mērķa un jaunās ES Klimatadaptācijas stratēģijas īstenošanu,
- veidojot spējas, stimulējot investīcijas un atbalstot tādas politikas īstenošanu, kas vērsta uz energoefektivitāti un maza mēroga atjaunojamiem resursiem.

Pašreizējā daudzgadu darba programmā (DDP) 2021.–2024. gadam ir ņemta vērā iepriekšējās *LIFE* programmās gūtā pieredze un tās sagatavošanas ietvaros notikušo apspriežu ar ieinteresētajām personām rezultāti.

Tajā iekļauti jauninājumi, kas ieviesti ar *LIFE* regulu, to vidū:

- pastiprināta rīcība dabas un bioloģiskās daudzveidības jomā ar paplašinātu tvērumu un īpašu atbalstu koordinētām rīcības programmām dalībvalstīs. Tas palīdzēs sasniegt bioloģiskās daudzveidības ieceri 2024. gadā bioloģiskās daudzveidības mērķiem atvēlēt 7,5 % no gada izdevumiem saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu, bet 2026. un 2027. gadā 10 %²,

¹ COM(2019) 640 final .

² Sk. Iestāžu nolīgumu (2020. gada 16. decembris) starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī par jauniem pašu resursiem, tostarp par ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai (OV L 433I, 22.12.2020., 28. lpp.).

- mērķrādītājs 61 % apmērā klimata mērķiem paredzētiem izdevumiem atbilstoši iecerei līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti,
- pastiprināta rīcība energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas jomā,
- paplašināta iespēja sinerģijai ar citiem fondiem un programmām, jo īpaši izmantojot izcilības zīmogu un kumulatīvo finansējumu,
- lielāka ietekme, sabiedrības problēmu risināšanā apvienojot centienus ar programmu “Apvārsnis Eiropa”, jo īpaši misijas, kas atbalsta Eiropas zaļo kursu (Pielāgošanās klimata pārmaiņām, Klimatneitrālas pilsētas, Okeāni un augsnes),
- paplašināta ģeogrāfiskā darbības joma, kas tagad ietver aizjūras zemes un teritorijas (AZT).

Šī DDP aptver laikposmu no 2021. gada 1. janvāra līdz 2024. gada 31. decembrim.

DDP struktūra atbilst *LIFE* regulas 18. panta 2. punktā noteiktajam saturam un apakšprogrammas sīkāk iztirzā tikai vajadzības gadījumā.

Tajā ir noteikts detalizēts satvars Komisijas īstenošanas pilnvaru izpildei un sniegts priekšstats par programmas *LIFE* darbībām četru gadu garumā, tādējādi veicinot potenciālo ieinteresēto personu līdzdalību.

Lielāko daļu programmas *LIFE* pasākumu tieši īstēnos Komisijas dienesti vai izpildaģentūra (IA). IA darbojas Komisijas noteiktā deleģējuma ietvaros un tās uzraudzībā. Komisija joprojām ir vispārēji atbildīga par programmu.

2. STRUKTŪRA

Saskaņā ar *LIFE* regulas 4. pantu programma *LIFE* sastāv no divām jomām — “Vide” un “Klimata rīcība” — un četrām apakšprogrammām:

1. Joma “Vide”:

- apakšprogramma “Daba un bioloģiskā daudzveidība”,
- apakšprogramma “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte”.

2. Joma “Klimata rīcība”:

- apakšprogramma “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām”,
- apakšprogramma “Pāreja uz tīru enerģiju”.

Uz pašreizējās DDP darbības laiku jomai “Vide” ir piešķirts budžets 1801 miljarda EUR apmērā, bet jomai “Klimata rīcība” — budžets 1032,5 miljardu EUR apmērā³.

Turpmāk ir aprakstīta katra apakšprogramma ar to saistītajiem mērķiem un intervences jomām.

Katras apakšprogrammas īstenošanā Komisija centīsies nodrošināt, lai katra rīcība atbilstu zaļajam zvērestam “nekaitēt”⁴ un neapdraudētu nevienu no citu apakšprogrammu mērķiem⁵, kā arī vienlaikus centīsies attīstīt sinerģijas, lai īstenotu holistisku vides redzējumu.

³ Šajās summās nav iekļauti atbalsta izdevumi, kas DDP periodā ir 106 miljoni EUR.

⁴ Sk. https://ec.europa.eu/info/publications/communication-european-green-deal_en.

⁵ Piemēram, ņemot vērā Eiropas Komisijas darbu ilgtspējīgas finansēšanas jomā, arī ES taksonomijā (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en).

2.1. Apakšprogramma “Daba un bioloģiskā daudzveidība” un ar to saistītās intervences jomas

Saskaņā ar programmas konkrētajiem mērķiem, kas noteikti *LIFE* regulas 3. panta 2. punktā, apakšprogrammas “Daba un bioloģiskā daudzveidība” mērķi ir:

- izstrādāt, demonstrēt, popularizēt un stimulēt inovatīvu paņēmieni, metožu un pieeju (arī uz dabu balstītu risinājumu un ekosistēmu pieeju) izvēšanu, lai sasniegtu mērķus, kas noteikti Savienības tiesību aktos un politikā dabas un bioloģiskās daudzveidības jomā vai saistībā ar to, un dot ieguldījumu zināšanu bāzē un paraugprakses izmantošanā, arī ar *Natura 2000* tīkla atbalstu;
- atbalstīt relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildes panākšanu dabas un bioloģiskās daudzveidības jomā vai saistībā ar to, arī uzlabojot pārvaldību visos līmeņos, jo īpaši stiprinot publisko un privāto aktoru spējas un pilsoniskās sabiedrības iesaisti, arī pienācīgi ņemot vērā iespējamo ieguldījumu, ko sniedz amatierzinātne⁶;
- palīdzēt lielā mērogā izvērst veiksmīgus relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanas risinājumus/pieejas dabas un bioloģiskās daudzveidības jomā, atkārtojot rezultātus, integrējot saistītos mērķus citās rīcībpolitikās un publiskā un privātā sektora praksēs, mobilizējot investīcijas un uzlabojot piekļuvi finansējumam.

Kopš 1992. gada programma *LIFE* ir bijusi Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas īstenošanas atbalstam nozīmīgs rīks, un šai programmai ir bijusi liela, dažkārt pat izšķirīga nozīme *Natura 2000* tīkla izveidošanā.

Dabas direktīvu atbilstības pārbaude⁷, Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai⁸, kā arī ES Biodaudzveidības stratēģija 2030. gadam⁹ uzsver nepieciešamību palielināt finansējumu dabai un bioloģiskajai daudzveidībai.

Apakšprogramma “Daba un bioloģiskā daudzveidība” veicinās Eiropas Savienības mērķu sasniegšanu attiecībā uz Savienības dabas kapitāla aizsardzību, uzturēšanu un atjaunošanu tās jūras, saldūdens un sauszemes ekosistēmās, kā noteikts Konvencijā par bioloģisko daudzveidību¹⁰, Bernes konvencijā¹¹. Jo īpaši tā sniegs ieguldījumu ES Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam¹², ES Putnu direktīvas¹³ un Dzīvotņu direktīvas¹⁴, Regulas par

⁶ Zinātniskais darbs, ko veic plašas sabiedrības locekļi, bieži sadarbojoties ar profesionāliem zinātniekiem un zinātniskām iestādēm vai to vadībā.

⁷ Komisijas dienestu darba dokuments SWD(2016) 472 final (2016. gada 16. decembris) “ES dabas aizsardzības tiesību aktu (Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas) — Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību un Padomes Direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību — atbilstības pārbaude” (turpmāk “Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas atbilstības pārbaude”).

⁸ Komisijas paziņojums (2017. gada 27. aprīlis) Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai”, COM(2017) 198 final.

⁹ COM(2019) 640 final. Sk. https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_lv.

¹⁰ Apstiprināta ar Padomes Lēmumu 93/626/EEK (1993. gada 25. oktobris), kas attiecas uz Konvencijas par bioloģisko daudzveidību noslēgšanu (OV L 309, 13.12.1993., 1. lpp.).

¹¹ Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību, kura ir apstiprināta ar Padomes Lēmumu 82/72/EEK (1981. gada 3. decembris) par to, ka jānoslēdz Konvencija par Eiropas savvaļas dzīvnieku, augu un dabisko biotopu aizsardzību (OV L 38, 10.2.1982., 1. lpp.).

¹² Sk. https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_lv.

¹³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK (2009. gada 30. novembris) par savvaļas putnu aizsardzību (OV L 20, 26.1.2010., 7. lpp.).

invazīvām svešzemju sugām¹⁵ mērķu sasniegšanā, kā arī veicinās attiecīgo Jūras stratēģijas pamatdirektīvas¹⁶, Ūdens pamatdirektīvas¹⁷ un Eiropas stratēģijas tālākajiem reģioniem¹⁸ mērķu sasniegšanu.

Apakšprogrammai “Daba un bioloģiskā daudzveidība” 2021.–2024. gada laikposmā ir piešķirta orientējoša summa 1103,5 miljardu EUR apmērā.

Dabas un bioloģiskās daudzveidības apakšprogramma galvenokārt tiks īstenota ar šāda veida darbībām:

1. Tradicionālās augšupējās pieejas turpināšana ar mērķi īstenot praktiskus un efektīvus pasākumus sugu un dzīvotņu saglabāšanās stāvokļa, ekosistēmu veselības un ar to saistīto pakalpojumu uzlabošanai, izmantojot standarta rīcības projektu (*SAP*, sk. 4.1.1. iedaļu turpmāk) līdzfinansējumu. Visi *SAP* būtu jāizstrādā tā, lai tiešā veidā to īstenošanas rezultātā panāktu redzamus uzlabojumus sugām, dzīvotnēm, ekosistēmām un saistītajiem pakalpojumiem, kas jānosaka, pamatojoties uz konkrētiem un izmērāmiem (*SMART*) mērķiem. *SAP* galvenā uzmanība tiek pievērsta šādiem jautājumiem: 1) uz teritoriju balstīti saglabāšanas un atjaunošanas pasākumi (“telpa dabai”) un 2) papildus veikti īpaši pasākumi, kas vērsti uz sugām un ekosistēmām/dzīvotnēm ar pasākumiem, kas nav balstīti uz teritoriju (“mūsu sugu un dzīvotņu aizsardzība/saglabāšana”);
2. Integrētās pieejas turpinājums ar mērķi atbalstīt valsts vai reģionālo prioritārās rīcības plānu (*PAF*)¹⁹ un citu ar bioloģiskās daudzveidības politiku saistītu ES plānošanas instrumentu pilnīgu ieviešanu, izmantojot stratēģiskus dabas projektus (*SNAP*, sk. 4.1.2. iedaļu turpmāk). *SNAP* ietver spēju veidošanas un integrēšanas darbības, arī mobilizējot citus finansējuma avotus dabai un bioloģiskajai daudzveidībai. *SNAP* var ietvert arī īpašas saglabāšanas darbības, jo īpaši tad, ja tās nevar atbalstīt, mobilizējot papildu finansējumu no citām ES finansējuma programmām (sk. 4.1.2. iedaļu par *SNAP* turpmāk);
3. Strukturētu pieeja, kuras mērķis ir atbalstīt konkrētu politikas prioritāšu īstenošanu, izmantojot īpašus uzaicinājumus iedaļā “Citas darbības” (CD — sk. 4.1.4. iedaļu turpmāk);
4. Tehniskās palīdzības projekti (TP), kā noteikts turpmāk 4.1.3. iedaļā.

Iepriekš minētie darbību veidi var attiekties uz:

- (1) pasākumiem, ar ko veicina un atbalsta uz teritoriju balstītu saglabāšanu un atjaunošanu (“telpa dabai”);

¹⁴ Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp.).

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1143/2014 (2014. gada 22. oktobris) par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību (OV L 317, 4.11.2014., 35. lpp.).

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/56/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai jūras vides politikas jomā (Jūras stratēģijas pamatdirektīva) (OV L 164, 25.6.2008., 19. lpp.).

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.).

¹⁸ Sk. Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai “Stiprāka un atjaunota stratēģiskā partnerība ar ES tālākajiem reģioniem” (COM(2017) 623).

¹⁹ Izveidoti saskaņā ar Direktīvas 92/43/EEK 8. pantu.

- (2) papildus veiktiem īpašiem pasākumiem, kas vērsti uz sugām (“mūsu sugu saglabāšana”);
- (3) pārvaldību, ar ko veicina uzvedības izmaiņas un/vai izmaiņas praksē, augsnes, zemes un ūdens apsaimniekošanā, arī jūras teritorijās, kā arī dabas resursu saglabāšanā, arī atbalstot Eiropas Biodaudzveidības stratēģijas 2030. gadam²⁰ īstenošanu un gaidāmo Eiropas mežsaimniecības stratēģiju, lai integrētu bioloģiskās daudzveidības mērķus attiecīgajās nozarēs, palielinātu spējas visos līmeņos un uzlabotu zināšanu bāzi par dabu un bioloģisko daudzveidību, arī attiecībā uz uzraudzību, uzskaiti un ziņošanu, novērtēšanu un *ex post* izvērtēšanu;
- (4) vidiskās atbilstības nodrošināšanu un tiesu iestāžu pieejamību.

Iepriekš minētās darbības cita starpā būs vērstas uz ES Dzīvotņu direktīvas, Putnu direktīvas un Invazīvo svešzemju sugu regulas īstenošanu, apputeksnētāju skaita samazināšanās novēršanu, degradētu un ar oglekli bagātu ekosistēmu atjaunošanu, kā arī mežu veselības un noturības uzlabošanu.

2.2. Apakšprogramma “Aprite ekonomika un dzīves kvalitāte” un ar to saistītās intervences jomas

Apakšprogrammas “Aprite ekonomika un dzīves kvalitāte” konkrētie mērķi ir:

- izstrādāt, demonstrēt un popularizēt inovatīvus paņēmienus, metodes un pieejas, kā sasniegt Savienības tiesību aktos un rīcībpolitikās izvirzītos vides mērķus, un dot ieguldījumu zināšanu bāzē un attiecīgā gadījumā paraugprakses piemērošanā;
- atbalstīt relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildes panākšanu vides jomā, arī uzlabojot pārvaldību visos līmeņos, jo īpaši stiprinot publisko un privāto aktoru spējas un pilsoniskās sabiedrības iesaisti;
- palīdzēt lielā mērogā izvērst veiksmīgus tehniskus un rīcībpolitiskus relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanas risinājumus vides jomā, atkārtojot rezultātus, integrējot saistītos mērķus citās rīcībpolitikās un publiskā un privātā sektora praksēs, mobilizējot investīcijas un uzlabojot piekļuvi finansējumam.

Šīs apakšprogrammas mērķis ir veicināt pāreju uz ilgtspējīgu, aprites, energoefektīvu un pret klimata pārmaiņām noturīgu ekonomiku, no toksiskām vielām brīvu vidi, kā arī aizsargāt, atjaunot un uzlabot vides kvalitāti.

Tā sniegs ieguldījumu relevanto Eiropas Savienības prioritāšu sasniegšanā:

- samazinot resursu patēriņu un atvieglot pāreju uz ilgtspējīgu, aprites, no toksiskām vielām brīvu, energoefektīvu un pret klimata pārmaiņām noturīgu vidi;
- izstrādājot aprites sistēmas saskaņā ar jauno aprites ekonomikas rīcības plānu²¹ un atspoguļojot tā orientēšanos uz ilgtspējīgiem produktiem, materiālām un energoietilpīgām nozarēm un aprites darījumdarbības modeļiem vērtības saglabāšanai. Īpaša uzmanība tiks pievērsta projektiem no ES tālākajiem reģioniem un salām;
- samazinot atkritumu rašanos saskaņā ar Atkritumu pamatdirektīvu²² un samazinot bīstamo atkritumu daudzumus, ņemot vērā ES saistības saskaņā ar Bāzeles konvenciju²³;

²⁰ COM(2019) 640 final.

²¹ COM(2020) 98 final “Jauns aprites ekonomikas rīcības plāns. Par tīrāku un konkurētspējīgāku Eiropu”.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/98/EK (2008. gada 19. novembris) par atkritumiem un par dažu direktīvu atcelšanu.

- uzlabojot atkritumu apsaimniekošanu attiecībā uz atkritumu savākšanu un uzglabāšanu, atgūšanas iespējām un apglabāšanu pēc aprites, arī salās, attālos piekrastes vai sauszemes apgabalos un tālākajos reģionos, kur atkritumu apsaimniekošana saskaras ar īpašām problēmām;
- samazinot piesārņojošo vielu emisiju gaisā un jūrā un nodrošinot tīru gaisu un jūru ES iedzīvotājiem saskaņā ar ES *acquis* un nulles piesārņojuma rīcības plāna mērķiem;
- panākot, ka Savienības ūdensobjekti sasniedz labu stāvokli, un šo stāvokli uzturot;
- nodrošinot tīrus virszemes un pazemes ūdeņus pietiekamā daudzumā cilvēkam un citām sugām, arī paaugstinot ūdens izmantošanas efektivitāti;
- samazinot bīstamu ķīmikāliju ražošanu, izmantošanu un emisijas, kā arī samazinot šo ķīmikāliju iedarbību uz cilvēkiem un vidi;
- veicinot drošu un ilgtspējīga dizaina vielu, materiālu un produktu izstrādi, komercializāciju un lietošanu;
- samazinot kaitīga trokšņa līmeņa iedarbību;
- aizsargājot ES augsnes kvalitāti, jo novērsīs augsnes degradāciju un palielinās augsnes noturību pret klimata apdraudējumiem, un apkarojot pārtuksnešošanos, šajā nolūkā izmantojot ilgtspējīgu augsnes un zemes apsaimniekošanas praksi, kura atveseļos augsni no piesārņojuma un stiprinās tās spējas uzlabot ūdens kvalitāti, jo samazināsies nitrātu noplūde, un samazinās emisijas, izmantojot oglekļa uzglabāšanu un novēršot un mazinot augsnes noblīvēšanos.

Apakšprogrammai “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte” 2021.–2024. gada laikposmā ir piešķirta orientējoša summa 697,5 miljonu EUR apmērā.

Šī summa tiks izmantota, lai finansētu galvenokārt *SAP*, stratēģiskus integrētos projektus (SIP) un CD, koncentrējoties uz šādiem jautājumiem:

- aprites ekonomika, arī resursu atgūšana no atkritumiem, ar mērķi paātrināt pāreju uz aprites, klimatneitrālu, ilgtspējīgu un no toksiskām vielām brīvu vidi, kurā:
 - ✓ produktu, materiālu un resursu vērtība tiek maksimāli palielināta un saglabāta ekonomikā pēc iespējas ilgāk;
 - ✓ produktu ražošana un izmantošana ir ilgtspējīga;
 - ✓ tiek samazināta atkritumu rašanās un kaitīgo vielu klātbūtne.

Tas ietver darbības attiecībā uz produktiem, kuri dizaina ziņā ir droši un ilgtspējīgi, attiecībā uz apritīgu un ilgtspējīgu ražošanu un patēriņu, kā arī darbības, ar ko palielina materiālu un produktu remontēšanu, atkalizmantošanu, pārražošana un reciklēšanu. Tas ietver ilgtspējīgas tehnoloģijas, rīkus un pieejas, kas izstrādātas ilgtspējīgas zilās ekonomikas ietvaros, piemēram, uzlabota atkrastes atjaunīgās enerģijas infrastruktūru reciklējamība vai zvejas rīku remontēšana un zvejniecības/akvakultūras blakusproduktu (piemēram, zivju zvīņu, gliemežvāku u. c.) atkalizmantošana.

Tas ietver arī darbības, ar ko atbalsta tādu aprites ekonomikas darījumdarbības modeļu²⁴ un īsāku un daudzveidīgāku piegādes ķēžu sistēmu attīstību, kas līdz minimumam samazina ietekmi uz vidi un samazina ārējo atkarību. To pamatā vajadzētu būt visaptverošiem pasākumiem, kas vērsti uz produktu un materiālu dzīves ciklu kopumā.

²³ <http://www.basel.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1275/Default.aspx>.

²⁴ Darījumdarbības modeļi ir paredzēti, lai produktus un materiālus lietotu pēc iespējas ilgāk un pastiprinātu to izmantošanu ar mērķi no tiem gūt maksimālo vērtību.

Resursu atgūšana no atkritumiem ietver darbības, kuras atbilst atkritumu hierarhijai un kuru mērķis ir novērst atkritumu rašanos, izvērst produktu remontēšanu un atkalizmantošanu, uzlabot atkritumu plūsmu šķirošanu un dezinfekciju, kā arī palielināt materiālu un produktu drošu un kvalitatīvu reciklēšanu, pamatojoties uz stingrām un plaši izplatītām dalītās savākšanas sistēmām.

Ņemot vērā lielo resursietilpību un aprites potenciālu, īpaša uzmanība tiks pievērsta galvenajām produktu vērtības ķēdēm²⁵, piemēram, tekstilizstrādājumiem, ķīmikālijām (to vidū plastmasai), būvniecībai un ēkām, elektronikai un informācijas un komunikācijas tehnoloģijām (IKT), akumulatoriem un transportlīdzekļiem, kā arī darbībām, kas jāsteno visos attiecīgo dzīves ciklu posmos un iesaistot visas attiecīgās ieinteresētās personas.

- Vide un veselība: ilgtspējīga pārvaldība, kuras pamatā ir dabas resursu un izejvielu ilgtermiņa aizsardzība, videi draudzīga preču ražošana un pakalpojumu sniegšana ar mērķi likvidēt, novērst vai līdz minimumam samazināt nelabvēlīgās sekas un negatīvo ietekmi uz Savienības iedzīvotāju veselību un labbūtību un uzlabot viņu dzīves kvalitāti, kā arī uz vidi un tās jūras un sauszemes ekosistēmām, ieskaitot:
 - ūdeni un jūras. Pazemes un virszemes ūdeņu kvalitātes aizsardzība un uzlabošana, kā arī ūdens un jūras piesārņošanas novēršana un likvidēšana nolūkā sasniegt un uzturēt labu ķīmisko un ekoloģisko stāvokli visos Savienības ūdensobjektos, ieskaitot mitrājus, un jūras vidē un ūdens daudzuma aktīvās aizsardzības pasākumi, kā arī visu saistīto noslodžu samazināšana,
 - gaisu un troksni. Gaisa aizsardzība un gaisa kvalitātes uzlabošana, novēršot un/vai samazinot gaisa piesārņošanu un troksni, it īpaši pilsētvidē,
 - augsni. Augsnes veselības atjaunošana, sanācija, aizsardzība un uzlabošana dabisko vai pārvaldīto ekosistēmu robežās nolūkā nodrošināt ekosistēmu pakalpojumus, jo īpaši tādēļ, lai uzturētu augu un dzīvnieku produktivitāti, saglabātu vai uzlabotu ūdens un gaisa kvalitāti, atbalstītu cilvēka veselību un dzīvotnes un novērstu augsnes zudumu,
 - ķīmikāliju pārvaldību. Ilgtspējīgāka ķīmikāliju un to maisījumu izmantošana tīrā veidā, kā arī izstrādājumos un galaproduktos (arī, piemēram, pesticīdos, mēslošanas līdzekļos, antimikrobiālos līdzekļos un nanomateriālos), labāka informācija par galaproduktu ķīmisko sastāvu, negadījumu novēršana un ar to saistītā apzinātā iegāde, arī ķīmikāliju riska pārvaldības, materiālu aprites un klimata pārmaiņu savstarpējā saikne.
- Vides pārvaldības projekti, kuri paredzēti, lai veicinātu uzvedības izmaiņas, kas atbalstīs Eiropas zaļā kursa²⁶ īstenošanu, spēju veidošanu visos līmeņos, arī pilsoniskajai sabiedrībai, vides mērķu integrēšanu, aprites un resursu efektivitātes darbības attiecīgajās nozarēs, zināšanu bāzes uzlabošanu par vidi, arī investīciju zaļināšanu, vides monitoringu, uzskaiti un ziņošanu, kā arī ieguldījuma sniegšanu politikas uzraudzībā, novērtēšanā un *ex post* izvērtēšanā.
- Jaunā Eiropas “Bauhaus” (*NEB*) visaptverošā iniciatīva. Šis būs vides, ekonomikas un kultūras projekts, kas apvienos plānojumu, ilgtspēju, pieklūstamību un pieņemamu cenu, lai palīdzētu īstenot Eiropas zaļo kursu. Šajā iniciatīvā tiks ņemti vērā arī dabas un bioloģiskās daudzveidības elementi.

²⁵ Kā definēts dokumentā COM(2020) 98 final.

²⁶ COM(2019) 640 final.

2.3. Apakšprogramma “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” un ar to saistītās intervences jomas

Apakšprogrammas “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” konkrētie mērķi ir:

- izstrādāt, demonstrēt un popularizēt inovatīvus paņēmienus, metodes un pieejas, kā sasniegt Savienības tiesību aktos un rīcībpolitikās izvirzītos klimata rīcības mērķus, un dot ieguldījumu zināšanu bāzē un paraugprakses piemērošanā;
- atbalstīt relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildes panākšanu klimata rīcības jomā, arī uzlabojot pārvaldību visos līmeņos, jo īpaši stiprinot publisko un privāto aktoru spējas un pilsoniskās sabiedrības iesaisti;
- palīdzēt lielā mērogā izvērst veiksmīgus tehniskus un rīcībpolitiskus relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanas risinājumus klimata rīcības jomā, atkārtojot rezultātus, integrējot saistītos mērķus citās rīcībpolitikās un publiskā un privātā sektora praksēs, mobilizējot investīcijas un uzlabojot piekļuvi finansējumam.

Programma *LIFE* veicinās Savienības pārtapšanu par klimatneitrālu un noturīgu sabiedrību, atbalstot ES klimata politikas īstenošanu Eiropas zaļā kursa²⁷ ietvaros un sagatavojot ES klimata problēmām nākamajos gados un desmitgadēs.

Apakšprogrammai “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” 2021.–2024. gada laikposmam piešķirtais orientējošais budžets ir 505,5 miljoni EUR. Lielākā daļa tiks tērēta dotācijām, jo īpaši (bet ne tikai) *SAP* un *SIP*.

Intervences jomas būs šādas.

- Klimata pārmaiņu mazināšana:
 - siltumnīcefekta gāzu, to vidū fluorēto siltumnīcefekta gāzu un ozona slāni noārdošo vielu, emisiju samazināšana saskaņā ar ES klimatneitralitātes mērķrādītāju un energoefektivitātes uzlabošanu, arī pievēršoties politikas un tirgus regulējumam, kas paredzēts, lai izstrādātu un ieviestu mazoglekļa vai energoefektīvus produktus un pakalpojumus, kā arī veicinot transporta nozares pārkārtošanos,
 - emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas darbības uzlabošana,
 - atbalsts ilgtspējīgai zemes, meža, augsnes, jūras un okeāna apsaimniekošanas praksei, kas samazina emisijas vai izvada CO₂ no atmosfēras,
 - risinājumu izstrāde un veicināšana CO₂ piesaistei/sekvestrēšanai no atmosfēras. Oglekļa uztveršana un oglekļa piesaiste var būt balstīta uz dabu un saistīta ar atjaunošanas projektiem vai paļauties uz uzglabāšanu īpašos ilgtermiņa nesējos vai uz ilgstoši lietojamu produktu izmantošanu.
- Pielāgošanās klimata pārmaiņām:
 - atbalstīt ar pielāgošanos saistītas politikas izstrādi un uzlabot pielāgošanās stratēģijas un plānus visos līmeņos un visās nozarēs saskaņā ar jauno ES Klimatadaptācijas stratēģiju²⁸,
 - uzlabot, veicināt un paplašināt mūsdienīgu rīku un risinājumu izmantošanu pielāgošanās modelēšanai, riska novērtēšanai, pārvaldībai un lēmumu atbalstam,

²⁷ COM(2019) 640 final.

²⁸ COM(2021) 82 final.

pielāgošanās uzraudzībai, ziņošanai un izvērtēšanai, kā arī uzlabot, veicināt un paplašināt projektu *ex ante* novērtēšanas rīkus, lai varētu labāk apzināt papildu ieguvumus un pozitīvo ietekmi uz pielāgošanās ekonomiku un prevencijas projektiem,

- atbalstīt dzīvotspējīgu, uz dabu balstītu risinājumu ieviešanu zemes, piekrastes un jūras zonu pārvaldībā, arī izmantojot novērtējumus, norādījumus, spēju veidošanu un piemērotas finanšu pieejas un produktus,
 - nodrošināt pieejas un risinājumus pilsētu un reģionu pielāgošanai klimata pārmaiņām, jo īpaši atbalstot ES un Pasaules Pilsētas mēru pakta un Eiropas Klimata pakta,
 - nodrošināt pieejas un risinājumus, kuru mērķis ir nodrošināt stabilu un drošu augstas kvalitātes saldūdens piegādi, novērst sausumu, samazināt ūdens patēriņu, aizsargāt un atjaunot mitrājus un novērst plūdus,
 - nodrošināt risinājumus, kas paredzēti, lai stiprinātu infrastruktūras un ēku noturību pret klimata pārmaiņām un uzlabotu to noturību, arī izmantojot zilo un zaļo infrastruktūru un sadarbojoties ar standartizācijas organizācijām,
 - atbalstīt gatavību ekstrēmiem laikapstākļu notikumiem, jo īpaši vietējā līmenī un tālākajos reģionos,
 - veicināt tādu finanšu instrumentu un inovatīvu risinājumu izmantošanu, kas paredzēti, lai mazinātu klimata izraisītos riskus, un publiskā un privātā sektora sadarbību, kuras mērķis ir samazināt ar klimatu saistīto neapdrošināto ekonomisko zaudējumu daļu, arī uzlabojot ar klimatu saistīto ekonomisko zaudējumu datu vākšanu un piekļuvi tiem.
- Klimata pārmaiņu pārvaldība un informācija, kas ietvers darbības, kuras veicina klimata pārmaiņu mazināšanu vai pielāgošanos tām:
 - stimulēt izmaiņas uzvedībā un praksē, kā arī uzlabot iedzīvotāju zināšanas un informētību un jo īpaši atbalstīt Eiropas Klimata pakta²⁹ īstenošanu, integrējot emisiju samazināšanas un resursu efektivitātes darbības attiecīgajās nozarēs,
 - izstrādāt un īstenot klimata un enerģētikas stratēģijas vai gadsimta vidus stratēģijas vietējā, reģionālā un valsts līmenī,
 - uzlabot siltumnīcefekta gāzu monitoringu, uzskaiti un ziņošanu un veicināt politikas uzraudzību, novērtēšanu un *ex post* izvērtēšanu,
 - sniegt informāciju par paraugpraksi un izpratnes veidošanu par klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, arī par klimata aspektu iestrādāšanu ar infrastruktūru saistītajās investīcijās un rīcībpolitikās,
 - attīstīt klimata pakalpojumus un veicināt klimata zinātņi,
 - izstrādāt un veicināt ilgtspējīgus finanšu instrumentus un atbalstīt klimata diplomātiju.

Apakšprogramma “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” var aptvert darbības, kas saistītas ar energoefektivitāti un atjaunojamo enerģiju, ciktāl tās tajā pašā gadā nav ietvertas apakšprogrammas “Pāreja uz tīru enerģiju” uzaicinājumos.

²⁹ COM(2019) 640 final.

2.4. Apakšprogramma “Pāreja uz tīru enerģiju” un ar to saistītās intervences jomas

Apakšprogrammas “Pāreja uz tīru enerģiju” konkrētie mērķi ir šādi:

- izstrādāt, demonstrēt un popularizēt inovatīvus paņēmienus, metodes un pieejas, kā sasniegt Savienības tiesību aktos un rīcībpolitikās izvirzītos mērķus saistībā ar pāreju uz ilgtspējīgu atjaunojamo enerģiju un paaugstinātu energoefektivitāti, un dot ieguldījumu zināšanu bāzē un paraugprakses piemērošanā;
- atbalstīt relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildes panākšanu saistībā ar pāreju uz ilgtspējīgu atjaunojamo enerģiju vai paaugstinātu energoefektivitāti, arī uzlabojot pārvaldību visos līmeņos, jo īpaši stiprinot publisko un privāto aktoru spējas un pilsoniskās sabiedrības iesaisti;
- palīdzēt lielā mērogā izvērst veiksmīgus tehniskus un rīcībpolitiskus relevanto Savienības tiesību aktu īstenošanas risinājumus saistībā ar pāreju uz ilgtspējīgu atjaunojamo enerģiju vai paaugstinātu energoefektivitāti, atkārtojot rezultātus, integrējot saistītos mērķus citās rīcībpolitikās un publiskā un privātā sektora praksēs, mobilizējot investīcijas un uzlabojot piekļuvi finansējumam.

Šī apakšprogramma finansēs pasākumus, kas atbilst īpašajiem tematiem, kuri noteikti ikgadējos uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus, kuru pamatā ir prioritāro tematu saraksts. Pārējos ar energoefektivitāti un atjaunojamo enerģiju saistītos pasākumus, kas neatbilst šajā apakšprogrammā noteikto uzaicinājumu specifiskajām prasībām, var iesniegt apakšprogrammas “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” uzaicinājumiem.

Apakšprogrammas mērķis būs veicināt pāreju uz energoefektīvu, uz atjaunojamiem energoresursiem balstītu, klimatneitrālu un noturīgu ekonomiku, finansējot saskaņošanas un atbalsta darbības visā Eiropā. Šo darbību mērķis ir pārvarēt tirgus šķēršļus, kas kavē sociāli ekonomisko pāreju uz ilgtspējīgu enerģiju, pārvarēšanā parasti iesaistot vairākas maza un vidēja lieluma ieinteresētās personas, vairākus aktorus, to vidū vietējās un reģionālās publiskās iestādes un bezpeļņas organizācijas, un iesaistot patērētājus.

Apakšprogramma veicinās Eiropas zaļā kursa ar enerģētiku saistīto darbību īstenošanu, arī iniciatīvu “Renovācijas vilnis” būvniecības nozarei, un pienācīgi ņems vērā teritorijas, kas nav savienotas ar Eiropas tīkliem, piemēram, ES tālākos reģionus. Tā veicinās taisnīgas pārkārtošanās mērķu sasniegšanu, atbalstot teritorijas un iedzīvotāju grupas, kuras negatīvi ietekmē pāreja no fosilajiem kurināmajiem uz tīru enerģiju, stiprinot aktoru spējas un veicinot investīcijas tīrā enerģijā, galvenokārt energoefektivitātē un vietēji pieejamos, ilgtspējīgos un atjaunojamajos energoresursos. Pasākumi, kas saistīti ar tehnoloģiju izstrādi, netiks iekļauti³⁰.

Apakšprogrammai “Pāreja uz tīru enerģiju” 2021.–2024. gada laikposmā ir piešķirta orientējoša summa 527 miljoni EUR apmērā.

Ievērojama šā budžeta daļa tiks izmantota, lai četru gadu laikā finansētu saskaņošanas un atbalsta darbības (CSA) saskaņā ar CD dotācijām, savukārt iespēja finansēt SAP ir paredzēta tikai no 2023. gada.

Tas aptvers tālāk nosauktās intervences jomas.

- **Tāda valsts, reģionālās un vietējās politikas satvara izveide, kas atbalsta pāreju uz tīru enerģiju:**

³⁰ Tehnoloģiju izstrāde, pētniecība un inovācijas pārejai uz tīru enerģiju tiks finansētas ar programmu “Apvārsnis Eiropa”.

enerģētikas pārkārtošanas pārvaldības saskaņotības palielināšana dažādos līmeņos, uzlabojot dialogu ar daudzām ieinteresētajām personām un veidojot publisko iestāžu spējas izpildīt nacionālos enerģētikas un klimata plānus un/vai citus plānus un stratēģijas (piemēram, taisnīgas pārkārtošanās plānus, ilgtermiņa renovācijas stratēģijas, transporta sistēmas elektrifikācijas stratēģijas). Tīras enerģijas politikas izstrādes un efektīvas īstenošanas atbalstīšana, ieskaitot attiecīgos Savienības tiesību aktus par produktiem un enerģijas patērētājiem ES un trešās valstīs. Tādu darbību atbalsts, ar ko īsteno Eiropas tiesību aktos par tīru enerģiju ietvertos pamatnoteikumus.

- **Tehnoloģiju ieviešanas, digitalizācijas, jaunu pakalpojumu, darījumdarbības modeļu un ar to saistīto profesionālo prasmju uzlabošanas paātrināšana tirgū pārejai uz tīru enerģiju:**

atbalsta sniegšana ēku, rūpniecības un pakalpojumu nozares dekarbonizācijai, veicinot inovatīvu risinājumu, arī digitalizācijas un aprites plānošanas, ieviešanu tirgū saskaņā ar klimatneitralitātes mērķrādītāju. Pārejas uz tīru enerģiju paātrināšana, ļaujot attīstīt jaunus pakalpojumus ar pievienoto vērtību un inovatīvus darījumdarbības modeļus. Jaunu tehnoloģiju un inovatīvu risinājumu ieviešana ir jāpapildina ar pasākumiem, kas novērš tirgus šķēršļus, to vidū atbalstu jaunu prasmju un sistēmu izstrādei un ieviešanai (marķējumi, sertifikāti, tehnoloģiski un netehnoloģiski standarti³¹, piemēram, sadarbībai utt.).

- **Privāta finansējuma piesaiste ilgtspējīgai enerģijai:**

lai palielinātu investīcijas ilgtspējīgā enerģijā, ir jāpadara pieejamas dažādas kapitāla plūsmas, aplūkojot gan finansējuma piedāvājumu, gan pieprasījumu, kā arī efektīvi izmantojot publiskos līdzekļus. Piegādes puses pasākumi ietver: datu vākšanu, metodiku un uz pierādījumiem balstītu riska pārvaldību; ilgtspējīgu investīciju definīcijas un mērīšanas saskaņošanu; inovatīvu finansēšanas mehānismu, produktu, pakalpojumu un prakses izstrādi; projektu un investīciju standartizāciju un apkopošanu; procesa vienkāršošanu investoriem; spēju veidošanu un dialogu. Pasākumiem būtu jāpalīdz veidot ES politika un tiesību akti ilgtspējīga finansējuma jomā³².

- **Vietējo un reģionālo investīciju projektu attīstības atbalstīšana:**

veidot vietējo publisko iestāžu un privāto investoru, jo īpaši kopienu kolektīvo investoru, spējas. Atvieglot dialogu ar finanšu sektoru, lai nodrošinātu ilgtspējīgas investīcijas enerģētikā, ieskaitot pielāgotas darbības, kas veicina godīgu sabiedrību un taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu ES reģionos, kuri ir visvairāk atkarīgi no fosilajiem kurināmajiem vai oglekļietilpīgiem procesiem. Veicināt energoefektīvu un resursefektīvu būvdarbu, piegāžu un pakalpojumu publisko iepirkumu. Atbalstīt pielāgotas pieejas vietējiem dalībniekiem, lai izstrādātu investīciju koncepcijas, īstenotu organizatoriskas inovācijas un apkopotu projektus. Uzlabot tirgus apstākļus un izstrādāt jaunus integrētu pakalpojumu piedāvājumus ilgtspējīgai enerģijai ēkās, transportā, ostās un MVU.

- **Iedzīvotāju iesaistīšana un viņu iespēju pilnvērtīguma nodrošināšana pārejā uz tīru enerģiju:**

atbalstīt iedzīvotājus saistībā ar aktīvu dalību pārejā uz tīru enerģiju, ieskaitot mērķorientēta atbalsta sniegšanu kolektīvām darbībām, kopienu un iedzīvotāju vadītām iniciatīvām un jaunu enerģētikas pakalpojumu un sociālo inovāciju izstrādei. Stiprināt sadarbību starp vietējām iestādēm un iedzīvotāju vadītām iniciatīvām. Atbalstīt darbības,

³¹ Piemēram, *SAREF* ontoloģija: <https://saref.etsi.org/>.

³² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en.

kas palīdz mazināt enerģētisko nabadzību. Veicināt iedzīvotāju, jo īpaši jaunāko paaudžu, enerģētikas prātību un uzvedību, kas palīdz nodrošināt ilgtspējīgu enerģiju.

3. LĪDZEKĻU PIEŠKIRŠANA

Līdzekļu daudzgadu piešķirumi katras apakšprogrammas ietvaros starp dažādiem finansējuma veidiem (miljonos EUR) 2021.–2024. gada laikposmam ir parādīti turpmākajā tabulā³³.

Sīkāka informācija par līdzekļu piešķiršanu katram dotāciju veidam, ieskaitot maksimālo summu *SNAP* un *SIP*, ir sniegta 4.1.2. iedaļā.

Miljonos EUR	Summas, kas piešķirtas projektiem saskaņā ar <i>LIFE</i> regulas 9. panta 3. punktu			Citas darbības	Kopā (1)+(2)+(3)+(4)
	(1) Projekti, kurus finansē ar dotācijām	(2) Finansējuma apvienošanas darbības	(3) Projekti, kurus finansē, izmantojot citus finansējuma veidus		
Apakšprogramma summas miljonos EUR				(4) Darbības, kuras finansē ar iepirkuma palīdzību un kuras neietilpst (3)	
1.Daba un bioloģiskā daudzveidība	926,69	7,50	70,93	98,42	1103,54
2.Aprite ekonomika un dzīves kvalitāte	599,29	7,50	45,28	45,48	697,54
3.Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām	419,07	0,00	45,25	41,20	505,52
4. Pāreja uz tīru enerģiju	412,22	0,00	85,00	29,86	527,08
KOPĀ	2357,27	15,00	246,46	214,96	2833,68

Piezīme. Šajās summās nav iekļauti atbalsta izdevumi, kas ir 106 miljoni EUR.

Sadalījums starp dažādiem finansējuma veidiem ir orientējošs. Izmaiņas ir iespējamās šādās robežās:

- saskaņā ar *LIFE* regulas 5. panta 4. punktu vismaz 60 % no budžeta līdzekļiem, kas piešķirti projektiem, kurus jomā “Vide” atbalsta ar rīcības dotācijām, tiek novirzīti apakšprogrammas “Daba un bioloģiskā daudzveidība” atbalsta projektu dotācijām;
- saskaņā ar *LIFE* regulas 9. panta 3. punktu vismaz 85 % no programmas *LIFE* budžeta piešķir dotācijām, finanšu instrumentiem finansējuma apvienošanas darbību veidā un projektiem, kurus finansē ar citiem finansējuma veidiem, tādā apmērā, kā norādīts 5.5. iedaļā;

³³ Apakšprogrammai “Pāreja uz tīru enerģiju” CD dotācijas ietvers *CSA* un dotācijas identificētajam labuma guvējam saskaņā ar Finanšu regulas 195. panta f) punktu.

darbības, kas piešķirtas projektiem saskaņā ar *LIFE* regulas 9. panta 3. punktu, ir 2372,27 miljoni EUR apmērā, kas veido 83,7 % no programmas *LIFE* budžeta (ieskaitot atbalsta izdevumus);

- saskaņā ar *LIFE* regulas 18. panta 4. punktu Komisija nodrošina, ka attiecīgajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus neizmantotos līdzekļus pārdala tajā pašā jomā starp dažādiem darbību veidiem, kas minēti *LIFE* regulas 11. panta 2. punktā.

Iepriekš minētos līdzekļus var pārvaldīt tiešā vai netiešā veidā saskaņā ar Finanšu regulas un *LIFE* regulas ierobežojumiem.

4. DOTĀCIJAS

Kopējā orientējošā summa, kas atvēlēta dotācijām 2021.–2024. gada laikposmā, ir 2357,27 miljardi EUR, no kuriem 97,65 % ir orientējoši piešķirti rīcības dotācijām, bet 2,35 % — darbības dotācijām.

Turpmāk ir norādīti skaitļi pa darbību veidiem un, ja nepieciešams, intervences jomām. Saskaņā ar *LIFE* regulas 18. panta 4. punktu neizlietos līdzekļus no uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus varētu pārdalīt tajā pašā jomā starp dažādiem darbību veidiem.

Darbības veids	Piešķirums miljonos EUR					Līdzfinansējuma likme ³⁴	Maksimālais attiecināmības laikposms
	Apakš-programma “Daba un bioloģiskā daudzveidība”	Apakš-programma “Aprite ekonomika un dzīves kvalitāte”	Apakš-programma “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām”	Apakš-programma “Pāreja uz tīru enerģiju”	Kopā		
Standarta rīcības projekti	547,77	350,30	280,44	20,50	1199,01	Ne vairāk par 60 % Ne vairāk par 67 % vai ne vairāk par 75 % saskaņā ar īpašiem nosacījumiem	10 gadi
Stratēģiski dabas projekti	280,00				280,00	Ne vairāk par 60 %	14 gadi
Stratēģiski integrētie projekti		210,70	125,00	0,00	335,70	Ne vairāk par 60 %	14 gadi
Tehniskā palīdzība	15,42	13,28	2,85	1,60	33,16	Ne vairāk par 60 % Ne vairāk par 95 % saskaņā ar īpašiem nosacījumiem	5 gadi
Citas	55,50	19,00	0,30	379,12	453,92	Ne vairāk par	10 gadi

³⁴

Līdzfinansējuma likme tiek aprēķināta no projekta attiecināmajiem izdevumiem.

darbības						95 % Ne vairāk par 100 % par programmas <i>BEST</i> turpināšanu	
Darbības dotācijas	28,00	6,00	10,48	11,00	55,48	Ne vairāk par 70 %	3 gadi
Kopā	926,69	599,29	419,07	412,22	2357,27		

Saskaņā ar *LIFE* regulas 12. pantu programmas *LIFE* finansētajām darbībām vajadzētu būt izņēmuma kārtā pieejamām visu trešo valstu tiesību subjektiem, kas nav saistīti ar programmu *LIFE*, ja:

- to līdzdalība ir vajadzīga darbības mērķu sasniegšanai, lai nodrošinātu Savienībā un/vai ar to saistītās aizjūras zemēs un teritorijās veikto intervences pasākumu iedarbīgumu,
- tie principā sedz izmaksas par dalību darbībā.

Saskaņā ar *LIFE* regulas un Finanšu regulas noteikumiem dažas no turpmāk uzskaitītajām darbībām attiecīgā gadījumā varētu īstenot netiešās pārvaldības veidā, ņemot vērā to īstenošanas īpašos nosacījumus.

4.1. Rīcības dotācijas

Saskaņā ar *LIFE* regulas 11. panta 2. punktu programma *LIFE* var nodrošināt dažādu veidu rīcības dotācijas:

- 1) standarta rīcības projekti (*SAP*);
- 2) stratēģiski dabas projekti (*SNAP*);
- 3) stratēģiski integrētie projekti (*SIP*);
- 4) tehniskās palīdzības projekti (*TPP*);
- 5) citas darbības (*CD*).

4.1.1. Standarta rīcības projekti (*SAP*)

Šie projekti raksturo tradicionālos *LIFE* projektus, kuru mērķis ir:

- izstrādāt, demonstrēt un popularizēt inovatīvus paņēmienus, metodes un pieejas;
- dot ieguldījumu zināšanu bāzē un paraugprakses izmantošanā;
- atbalstīt relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādi, īstenošanu, uzraudzību un izpildes panākšanu, arī uzlabojot pārvaldību visos līmeņos, jo īpaši stiprinot publisko un privāto aktoru spējas un pilsoniskās sabiedrības iesaisti;
- palīdzēt lielā mērogā izvērst veiksmīgus tehniskus un rīcībpolitiskus relevanto Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanas risinājumus, atkārtojot rezultātus, integrējot saistītos mērķus citās rīcībpolitikās un publiskā un privātā sektora praksēs, mobilizējot investīcijas un uzlabojot piekļuvi finansējumam³⁵.

Orientējošā summa, kas piešķirta *SAP* 2021.–2024. gada laikposmā, ir 1999 miljardi EUR, no kuriem 13 miljoni EUR tiks iepriekš piešķirti Jaunā Eiropas “Bauhaus” projektiem. Saskaņā

³⁵ *LIFE* regulas 2. panta 4. punkts un 3. panta 2. punkts.

ar *LIFE* regulas 18. panta 4. punktu neizlietos līdzekļus no uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus varētu pārdalīt tajā pašā jomā starp dažādiem darbību veidiem.

4.1.1.1. Līdzfinansējuma likme

SAP līdzfinansējuma likme parasti nepārsniedz 60 % no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām, izņemot dabas un bioloģiskās daudzveidības projektus, kuri attiecas uz:

- jebkuru Direktīvas 92/43/EEK (ES Dzīvotņu direktīva) īstenošanai prioritāru dzīvotni vai sugu, kas uzskaitīta šīs direktīvas attiecīgajos pielikumos,
- jebkurām putnu sugām, kuras saskaņā ar Direktīvas 2009/147/EK (ES Putnu direktīva) 16. pantu Tehniskā un zinātniskā progresa ieviešanas komiteja ir noteikusi kā “finansējuma prioritāti”,
- jebkuru Dzīvotņu direktīvas pielikumos uzskaitīto dzīvotnes veidu vai sugu, kuras saglabāšanās stāvoklis jaunākajos pieejamajos ES un nacionālā līmeņa bioģeogrāfisko reģionu novērtējumos ir novērtēts kā nelabvēlīgs-slikts un ar lejupslīdes tendenci (U2-),
- jebkuru dzīvotnes veidu vai sugu (izņemot putnu sugas), kuras ES līmeņa apdraudējuma stāvoklis ir novērtēts kā “apdraudēts” vai sliktāks jaunākajā publicētajā Eiropas sugu vai dzīvotņu sarkano grāmatu versijā (https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm un https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm), arī teritorijās, uz kurām šīs grāmatas neattiecas,
- jebkuru citu dzīvotni vai sugu teritorijās, uz kurām neattiecas Eiropas sugu un dzīvotņu sarkanās grāmatas un kuru apdraudējuma stāvoklis ir novērtēts kā “apdraudēts” vai sliktāks jaunākajā publicētajā globālo *IUCN* sugu vai dzīvotņu sarkano grāmatu versijā.

Šiem dabas un bioloģiskās daudzveidības projektiem līdzfinansējuma likme varētu sasniegt 75 % no kopējām attiecināmajām izmaksām, ja projekts ir orientēts tikai uz prioritārajām dzīvotnēm un/vai sugām, kā aprakstīts iepriekš. Pieteikuma iesniedzējiem savā priekšlikumā būs jāargumentē, ka visas darbības ir skaidri vērstas uz to dzīvotņu vai sugu ieguvumiem, kas kvalificējas 75 % līdzfinansējumam.

Pretējā gadījumā projekts, kura mērķis ir gan prioritāras, gan neprioritāras dzīvotnes un/vai sugas, var saņemt līdz 67 % lielu līdzfinansējuma likmi, ja vien šīs prioritārās sugas vai dzīvotnes nepārprotami ir projekta uzmanības centrā un vairums tā darbību ir izstrādātas tā, lai tiešā veidā koncentrētos tikai uz prioritārām sugām vai dzīvotnēm, sniedzot tām konkrētus tiešus ieguvumus. Priekšlikumi, kuros uzskaitītas prioritārās sugas vai dzīvotnes, kas gūs tikai netiešu labumu no paredzētajām darbībām, vai kuros šīs sugas vai dzīvotnes aptver tikai niecīgu mērķrādītāju, nebūs tiesīgi uz 67 % līdzfinansējuma likmi.

4.1.1.2. Attiecināmības laikposms

Maksimālais attiecināmības laikposms *SAP* ir 10 gadi. Tas ir pamatots, ņemot vērā atsevišķu projektu sarežģītību un to, ka neparedzētu notikumu gadījumā (tādi ir, piemēram, ekstremāli laikapstākļi) var būt nepieciešami pagarinājumi.

4.1.2. *Stratēģiski projekti (SP)*

SP ietver:

- (1) stratēģiskus dabas projektus;
- (2) stratēģiskus integrētos projektus.

4.1.2.1. Stratēģiski dabas projekti (*SNAP*)

Saskaņā ar *LIFE* regulas 2. panta 1. punktu *SNAP* palīdz sasniegt Savienības dabas un bioloģiskās daudzveidības mērķus, dalībvalstīs īstenojot saskaņotas rīcības programmas, lai minētos mērķus un prioritātes integrētu citās rīcībpolitikās un finanšu instrumentos, arī koordinēti īstenojot prioritārās rīcības plānus (*PAF*), kuri pieņemti, ievērojot Direktīvu 92/43/EEK.

SNAP būs vērsti uz šādām stratēģijām un plāniem:

- *PAF* saskaņā ar Padomes Direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Dzīvotņu direktīva) 8. pantu;
- citi plāni vai stratēģijas, ko starptautiskā, valsts, reģionālā vai vairāku reģionu līmenī pieņemušas dabas un bioloģiskās daudzveidības iestādes, kas īsteno ES dabas un/vai bioloģiskās daudzveidības politiku vai tiesību aktus un ietver konkrētas un izmērāmas darbības vai mērķrādītājus ar skaidru grafiku un budžetu.

SNAP lielā mērā balstās uz līdzšinējo pieredzi ar integrētiem dabas projektiem saskaņā ar programmu *LIFE* 2014.–2020. gadam. Tomēr, lai gan integrētie dabas projekti bija vērsti tikai uz prioritārās rīcības plānu (*PAF*) īstenošanu, *SNAP* ir plašāka darbības joma saskaņā ar ES Biodaudzveidības stratēģiju 2030. gadam, un tie vairāk koncentrējas uz integrēšanu.

Atkarībā no konkrēto dalībvalstu (vai reģionu) vajadzībām, kas noteiktas to *PAF* vai citos dabas un bioloģiskās daudzveidības plānos (kuriem jābūt pieejamiem līdz pilna *SNAP* priekšlikuma iesniegšanai), pasākumu kopumam, kas jāiekļauj *SNAP* darbību programmā, ir jāietver:

- institucionālā atbalsta un spēju veidošanas darbības;
- papildu finansējuma mobilizācija un koordinēšana komplementārām darbībām, jo īpaši no citiem ES finansējuma instrumentiem un programmām.

Turklāt *SNAP* var ietvert arī konkrētus saglabāšanas pasākumus, jo īpaši tad, ja tos nevar atbalstīt ar citām ES finansējuma programmām.

Iestādes, kuru kompetencē ir daba un bioloģiskā daudzveidība un kuras ir atbildīgas par *PAF* ieviešanu, piedalās *SNAP* priekšlikumos kā pieteikuma iesniedzējas vai attiecīgi pamatotos gadījumos kā saistītās labuma guvējas.

SNAP orientējošajam sadalījumam 2021.–2027. gada laikposmā vajadzētu būt šādam:

Atsauce: <i>Eurostat dati</i>	Valstis	Koeficients
Mazākas dalībvalstis (mazāk nekā 30 000 km ²)	Kipra, Luksemburga, Malta, Slovēnija	1
Vidēja lieluma dalībvalstis (no 30 000 līdz 100 000 km ²)	Austrija, Beļģija, Horvātija, Čehija, Dānija, Igaunija, Ungārija, Īrija, Latvija, Lietuva, Nīderlande, Portugāle, Slovākija	2
Lielākas dalībvalstis (vairāk nekā 100 000 km ²)	Bulgārija, Vācija, Grieķija, Spānija, Somija, Francija, Itālija, Polija, Rumānija, Zviedrija	3

Koeficients, kas piešķirts katrai valstu grupai, norāda katrai valstij ar *SNAP* sniegtā atbalsta orientējošo lielumu 2021.–2027. gada laikposmā.

Tabulā esošais koeficients norāda uz ES līdzfinansējuma daļu, kas pieejama *SNAP* 2021.–2027. gadā, ņemot vērā, ka koeficients 1 orientējoši atbilst 10 miljoniem EUR ES līdzfinansējuma, koeficients 2 — 20 miljoniem EUR ES līdzfinansējuma, bet koeficients 3 — 30 miljoniem EUR. Tā kā visas dalībvalstis tiek mudinātas iesniegt vienu lielu *SNAP* priekšlikumu, kura finansējamajam apjomam vajadzētu būt balstītam uz iepriekš minēto tabulu, *LIFE* atbalstu dalībvalstīs var sadalīt divos vai vairākos *SNAP*, ja tas ir pienācīgi pamatots. Lai līdz 2027. gadam nodrošinātu pēc iespējas lielāku ES dalībvalstu ģeogrāfisko pārklājumu ar *SNAP*, reģionālās iestādes, kas apsver iespēju iesniegt *SNAP*, tiek īpaši mudinātas priekšlikuma sagatavošanā sadarboties ar citiem reģioniem.

Mēģinot nodrošināt ģeogrāfisko līdzsvaru, dotāciju piešķiršana joprojām notiks konkursa kārtībā. Priekšlikumiem, kuri pēc izvērtēšanas nav sasnieguši minimālo ieskautes punktu skaitu, dotācijas netiks piešķirtas. Tādas dalībvalsts priekšlikuma finansēšana, kurai vēl nav piešķirta dotācija *SNAP*, par prioritāti salīdzinājumā ar citiem priekšlikumiem no dalībvalstīm, kurām jau ir viens vai vairāki *SNAP*, tiks uzskatīta tikai tad, ja tas pārsniedz minimālo ieskautes punktu skaitu.

Koordinēta *SNAP* īstenošana starp dalībvalstīm ir ļoti ieteicama, izmantojot arī transnacionālās koordinācijas un sadarbības platformas, ko nodrošina ES makroreģionālās stratēģijas, ja dalībvalstis tādās piedalās³⁶.

Laika pārklāšanās starp integrētajiem dabas projektiem un *SNAP* noteiktā dalībvalstī/reģionā nav *a priori* izslēgta, ja ir skaidrība par *SNAP* pievienoto vērtību un tematisko komplementaritāti salīdzinājumā ar integrētajiem projektiem.

4.1.2.2. Stratēģiski integrētie projekti (SIP)

Saskaņā ar *LIFE* regulas 2. panta 2. punktu šie projekti reģionālā, starpreģionālā, nacionālā vai transnacionālā mērogā atbalsta tādu vides vai klimata stratēģiju vai rīcības plānu īstenošanu, kurus izstrādājušas dalībvalstu iestādes un kuri prasīti konkrētos Savienības vides, klimata vai relevantos enerģētikas tiesību aktos vai rīcībpolitikās, vienlaikus nodrošinot ieinteresēto personu iesaisti un veicinot sadarbību ar vismaz vienu citu Savienības, nacionālo vai privāto finansējuma avotu un tā piesaisti.

SIP paredzētās stratēģijas un plāni ir šādi:

- apakšprogrammā “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte”:
 - aprites ekonomika: valstu vai reģionālie aprites ekonomikas rīcības plāni, stratēģijas, ceļveži vai līdzīgi³⁷, kas

³⁶ ES makroreģionālās stratēģijas ir sadarbības struktūras, kas paredzētas, lai labāk koordinētu darbības un fondus konkrētā transnacionālā ģeogrāfiskā apgabalā (makroreģionā), un to kopīgā prioritāte ir vide (arī dabas aizsardzība) un klimats. Stratēģiju galvenās iezīmes ir starpnozaru pieeja, daudzlīmeņu pārvaldība un ieinteresēto personu iesaistīšana. Informācijai: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/.

³⁷ Aprites ekonomikas rīcības plāns, stratēģija, ceļvedis vai līdzīgs dokuments ir oficiāls dokuments, kas pieņemts attiecīgās likumdošanas procedūras ietvaros valsts vai reģionālā līmenī un kas parāda redzējumu un ierosina rīcības/rīcībpolitikas, kas paātrinātu pāreju uz aprites ekonomiku valsts vai reģionālā līmenī saskaņā ar ES aprites ekonomikas rīcības plāna mērķiem. Dokumentam vajadzētu būt ar visaptverošu pieeju, kas cita starpā ir vērsta uz produktu un/vai materiālu dzīves ciklu. Lai plānu uzskatītu par atbilstīgu, tajā jābūt konkrētiem un izmērāmiem mērķrādītājiem, darbībām vai pasākumiem ar skaidriem termiņiem, kas ļauj izsekot IP ieguldījumam tā īstenošanā. Nosaukums var atšķirties, dokumenti var būt, piemēram, aprites ekonomikas stratēģijas, aprites ekonomikas ceļveži, aprites ekonomikas satvari utt. Vēlams, lai plāni pārvarētu savas nozares robežas un ietvertu starpministriju koordināciju. Komisija uzskata, ka šādas pamatstratēģijas ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā veicināt aprites ekonomiku dalībvalstīs, un stingri mudina dalībvalstis tās pieņemt un īstenot.

- ir oficiāli apstiprināti,
- ietver konkrētas un izmērāmas darbības vai mērķrādītājus ar skaidru izpildes grafiku,
- atbilst ES aprites ekonomikas rīcības plāna mērķiem vai papildina tos,
- atkritumi: valsts un reģionālie atkritumu apsaimniekošanas plāni (AAP) saskaņā ar Atkritumu pamatdirektīvas 28. pantu un/vai atkritumu rašanās novēršanas programmas, kā prasīts Atkritumu pamatdirektīvas 29. pantā,
- ūdens: upju baseinu apsaimniekošanas plāni (UBAP) saskaņā ar Ūdens pamatdirektīvas VII pielikumu, plūdu riska pārvaldības plāni (PRPP) saskaņā ar Plūdu direktīvu, jūras stratēģijas saskaņā ar Jūras stratēģijas pamatdirektīvu,
- gaiss: gaisa kvalitātes plāni saskaņā ar Gaisa kvalitātes direktīvu vai valstu gaisa piesārņojuma ierobežošanas programmas (NAPCP) saskaņā ar Direktīvu par valstīm noteikto maksimāli pieļaujamo emisiju.
- Apakšprogrammā “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām”:
 - Nacionālie enerģētikas un klimata plāni (NEKP, Regula (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību),
 - valstu energoefektivitātes rīcības plāni (VEERP),
 - valsts vai reģionālās pielāgošanās stratēģijas vai rīcības plāni,
 - pilsētas vai kopienas rīcības plāni, ar kuriem sagatavo pāreju uz klimatneitrālu un/vai pret klimata pārmaiņām noturīgu sabiedrību,
 - valsts, reģionālas vai nozarei/jomai specifiskas siltumnīcefekta gāzu samazināšanas stratēģijas vai ekonomikas ceļveži, kas veicina klimatneitralitāti.

Komisija centīsies ar SIP nodrošināt maksimālo ģeogrāfisko pārklājumu, katrā apakšprogrammā orientējoši piešķirot vismaz vienu SIP katrai dalībvalstij.

Attiecībā uz starptautiska mēroga SIP tiek aicināts izmantot ES makroreģionālajās stratēģijās paredzētās transnacionālās koordinācijas un sadarbības platformas, ja dalībvalstis tādās piedalās.

4.1.2.3. Maksimālā summa

Pēc pozitīvās pieredzes, kas gūta ar *LIFE* 2014.–2020. gada integrētajiem projektiem, maksimālā kopējā *SNAP* piešķirtā summa būs 280 miljoni EUR, kas ir 30 % no kopējā budžeta, kurš piešķirts apakšprogrammas “Daba un bioloģiskā daudzveidība” dotācijām. Apakšprogrammās “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte” un “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” maksimālā kopējā SIP piešķirtā summa būs 336 miljoni EUR jeb 33 % no kopējā budžeta, kas piešķirts šo apakšprogrammu dotācijām. Kopējā summa, kas piešķirta *SNAP* un SIP, būs aptuveni 26 % no kopējā *LIFE* budžeta, kurš piešķirts dotācijām.

4.1.2.4. Līdzfinansējuma likme

SNAP un SIP līdzfinansējuma likme nedrīkst pārsniegt 60 % no kopējām projekta attiecināmajām izmaksām.

4.1.2.5. Attiecināmības laikposms

Tā kā stratēģiskie plāni ietver rīcības plāna īstenošanu, maksimālais attiecināmības laikposms ir 14 gadi.

4.1.3. Tehniskās palīdzības projekti (TP projekti)

Saskaņā ar *LIFE* regulas 2. panta 3. punktu TP projektos var iekļaut šādas darbības:

- dalība standarta rīcības projektos un *SNAP* un *SIP (TA-PP)* sagatavošana;
- sagatavošanās citu programmas *LIFE*, iepriekšējo programmu vai citu Savienības programmu finansētu projektu rezultātu izvēršanas un atkārtēšanas veicināšanai un piekļuvei citiem Savienības finanšu instrumentiem (*TA-R*);
- tādu dalībvalstu iestāžu spēju veidošana, kuru faktiskā dalība programmā *LIFE* ir zema, ar mērķi uzlabot valsts kontaktpunktu pakalpojumus visā ES un paaugstināt iesniegto priekšlikumu vispārējo kvalitāti (*TA-CAP*).

Orientējošā summa TP projektiem ir 33,16 miljoni EUR. To varētu palielināt ar finansējuma apvienošanai paredzēto summu (sk. 5.3.1. iedaļu), ja, ņemot vērā saistīto investīciju attīstības posmu, būtu piemēroti piešķirt dotācijas bez finanšu instrumentiem.

Līdzekļu iepriekšējā sadale, ņemot vērā, ka neizlietotos līdzekļus varētu pārdalīt tajā pašā jomā starp dažādiem projektu veidiem saskaņā ar *LIFE* regulas 18. panta 4. punktu, 2021.–2024. gadā ir paredzēta orientējoši šāda:

- *TA-PP* — orientējoši 3,16 miljoni EUR,
- *TA-CAP* — 9 miljoni EUR,
- *TA-R* — aptuveni 21 miljons EUR.

4.1.3.1. Līdzfinansējuma likme

Maksimālā līdzfinansējuma likme TP projektiem būs 60 % no attiecināmajām izmaksām, izņemot projektus, kuru mērķis ir uzlabot faktisko dalību programmā *LIFE (TA-CAP)*. Šiem projektiem, kas saistīti ar dalībvalstu iestāžu darbībām, kā noteikts *LIFE* regulas 11. panta 4. punktā, maksimālā līdzfinansējuma likme būs 95 % no attiecināmajām izmaksām saskaņā ar *LIFE* regulas 9. panta 4. punktu.

4.1.3.2. *SNAP* vai *SIP (TA-PP)* sagatavošanas projekti

Šo projektu mērķis ir sniegt finansiālu atbalstu, lai palīdzētu pieteikuma iesniedzējiem sagatavot *SNAP* vai *SIP* ar maksimālo *LIFE* ieguldījumu 70 000 EUR apmērā.

Tie ir programmas *LIFE* 2014.–2020. gadam ietvaros finansēto tehniskās palīdzības projektu turpinājums.

4.1.3.3. Projekti, kas veicina sasniegto rezultātu izvēršanu vai atkārtēšanu (*TA-R*)

Šo projektu mērķis ir veicināt programmas *LIFE* vai, ja tas ir nepieciešams programmas *LIFE* mērķu sasniegšanai, no citiem ES fondiem finansēto rezultātu izvēršanu vai atkārtēšanu, arī sagatavojot piekļuvei citiem Savienības finanšu instrumentiem.

Šie projekti varētu līdzfinansēt šādas nepieciešamās darbības:

- (1) sagatavot iepriekšējo *LIFE* projektu vai citu Savienības programmu rezultātu izvēršanu un/vai atkārtēšanu;
- (2) atvieglot tādas darbības, kas veicina *LIFE* mērķu sasniegšanu, piekļuvei *InvestEU* vai citiem finanšu instrumentiem.

Šis atbalsts investīcijām un atkārtēšanai ir stratēģisks tādā ziņā, ka atbalsta videi zaļo investīciju materializāciju uz vietas.

Tiks nodrošināti finanšu resursi zaļo investīciju finansēšanai, piemēram, jaunas dabas kapitāla un aprites ekonomikas iniciatīvas izveidei *InvestEU* ietvaros; tas nākamajos 10 gados mobilizēs vismaz 10 miljardus EUR, no kuriem 3 miljardi EUR ir paredzēti 2021.–2024. gada

laikposmam. Tomēr pieprasījums pēc investīcijām vides projektos bieži saskaras ar lieliem šķēršļiem, piemēram, valsts, reģionālo un vietējo iestāžu administratīvās spējas ierobežotība, valsts un privāto projektu virzītāju izpratnes un ilgtspējas ekspertu trūkums, iespaids par augstu risku, nepieciešamība pēc ilgtermiņa perspektīvas investīciju finansiālajai atdevei un bažas par projektu rentabilitāti.

Tas nozīmē, ka ir nepieciešams īpašs finansiāls atbalsts, kura mērķis ir palīdzēt izveidot inovatīvu un ilgtspējīgu projektu plūsmu.

Šis finansiālais atbalsts varētu izpausties kā dotācijas dažu provizorisku pētījumu veikšanai vai finansējuma apvienošanai, ja dotācijām tiek pievienoti atmaksājami resursi, piemēram, aizdevumi, pašu kapitāla finansējums vai budžeta atbalsts (sk. 5.3.1. iedaļu).

4.1.3.4. Projekti tādu dalībvalstu iestāžu spēju veidošanai, kuru faktiskā līdzdalība ir zema (*TA-CAP*)

Šo TP projektu mērķis ir veidot dalībvalstu iestāžu spējas uzlabot faktisko līdzdalību programmā *LIFE*.

Zema faktiskā līdzdalība: definīcija

Jēdziens “zema faktiskā līdzdalība” ietver zemas līdzdalības un neefektīvas līdzdalības jēdzienus.

Kā norādīts *LIFE* regulas 32. apsvērumā, šie divi elementi tiks svērti pēc: iedzīvotāju skaita un iedzīvotāju blīvuma, katras dalībvalsts *Natura 2000* teritoriju kopplatības, kas izteikta kā proporcija no *Natura 2000* teritoriju kopplatības, un katras dalībvalsts teritorijas proporcionālās daļas, ko aizņem *Natura 2000* teritorijas.

Dalībvalsts koeficientā (*MSf*) tiek ņemti vērā:

- A = iedzīvotāji (% no ES iedzīvotājiem);
- B = iedzīvotāju blīvums (% salīdzinājumā ar augstāko iedzīvotāju blīvumu);
- C = *Natura 2000* platība (% no kopējās ES *Natura 2000* teritorijas);
- D = *Natura 2000* platība (% no kopējās dalībvalsts platības).

Tā kā apakšprogramma “Daba un bioloģiskā daudzveidība” veido aptuveni 40 % no kopējā budžeta, C un D tiks ņemti vērā 40 %. apjomā

$$MSf = (A + B) * 40 \% (C + D)$$

Definējot “zemu faktisko līdzdalību”, Komisija plāno ņemt vērā divus kritērijus:

1. Zema līdzdalība: valsts līdzdalība ir zema, ja iesniegto priekšlikumu īpatsvars, dalīts ar iepriekš minēto koeficientu, šai valstij pārējo valstu rādītāju vidū ierindojas divās zemākajās trešdaļās.
2. Neefektīva līdzdalība: valsts līdzdalība ir neefektīva, ja veiksmīguma rādītājs (no iesniegtajiem priekšlikumiem piešķirto projektu skaits), dalīts ar iepriekš minēto koeficientu, šai valstij pārējo valstu rādītāju vidū ierindojas divās zemākajās trešdaļās.

Jebkura valsts, kas ietilpst vienā no divām iepriekš minētajām kategorijām, tiks uzskatīta par tiesīgu piedalīties šajos projektos.

Par zemu efektīvo līdzdalību laikposmā, ko aptver šī daudzgadu darba programma, katrai valstij varētu piešķirt tikai vienu *TA-CAP*.

Atbilstīgo valstu saraksta noteikšanas aprēķinus veiks Komisija, ņemot vērā pēdējos trīs gadus, par kuriem ir pieejami dati. Rezultāti tiks iesniegti dalībvalstīm pirms katra uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus izsludināšanas.

Atbalsttiesīgās darbības

Komisija sagaida, ka katrs priekšlikums būs balstīts uz vajadzību analīzi, ar ko nosaka visefektīvākās darbības dažādu pieteikuma iesniedzēju (publisko organizāciju, privāto struktūru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju) zemās līdzdalības un/vai neefektīvās līdzdalības līmeņa novēršanai.

Atbalsttiesīgās darbības ir šādas:

- īstenošanas darbības, piemēram, apmācības pasākumi, mērķorientētas informācijas kampaņas;
- uzraudzības un izvērtēšanas darbības, kuru mērķis ir novērtēt īstenošanas darbību faktisko ietekmi;
- komunikācijas un izplatīšanas darbības;
- projektu vadības un kvalitātes kontroles darbības.

Komisija sagaida, ka budžets būs proporcionāls darbībām, kuras katrā projektā tiks īstenotas, lai novērstu dažādo pieteikuma iesniedzēju līdzdalības zemo līmeni un/vai neefektivitāti.

4.1.3.5. Maksimālais attiecināmības laikposms TP projektu īstenošanai

Ņemot vērā TP projektu tematikas dažādību, maksimālais attiecināmības laikposms ir 5 gadi.

4.1.4. Citas darbības (CD)

Komisija ir noteikusi dažas īpašas vajadzības, kas jārisina, izmantojot "citas darbības".

Saskaņā ar *LIFE* regulas 11. panta 2. punkta e) apakšpunktu "citas darbības" ietvers:

- saskaņošanas un atbalsta darbības (CSA) pārejai uz atjaunojamo enerģiju un paaugstinātu energoefektivitāti. To mērķis ir pārvarēt tirgus šķēršļus, kas kavē sociāli ekonomisko pāreju uz atjaunojamo enerģiju un paaugstinātu energoefektivitāti, ieskaitot spēju veidošanu, informācijas un zināšanu izplatīšanu un informētības palielināšanu;
- mazo dotāciju mehānismu bioloģiskajai daudzveidībai (*BEST*);
pamatojoties uz pieredzi, kas gūta saistībā ar ES iniciatīvas *BEST* mazo dotāciju shēmām, tiks izsludināti uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus mazu dotāciju (līdz 100 000 EUR ES līdzfinansējuma) piešķiršanai tālākajos reģionos un aizjūras zemēs un teritorijās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, ekosistēmu atjaunošanai un ekosistēmu pakalpojumu ilgtspējīgai izmantošanai, arī uz ekosistēmām balstītām pieejām, kas attiecas uz pielāgošanos klimata pārmaiņām un to mazināšanu;
- projektus, kas izstrādāti sadarbībā ar Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta³⁸ (EIT) zināšanu un inovāciju kopienām (ZIK), jo īpaši projektus, kas veicina ZIK līdzdalīgo universitāšu, pētniecības organizāciju, uzņēmumu un/vai MVU īstenošanā ES aprites ekonomikas rīcības plāna mērķu sasniegšanu un īstenošanu;
- rīcības dotācijas *LIFE* regulas I pielikumā minētajām organizācijām (sk. arī 4.3. iedaļas 2. punktu turpmāk);

³⁸ Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts (EIT) ir neatkarīga Eiropas Savienības struktūra, kas izveidota 2008. gadā, lai nodrošinātu inovācijas visā Eiropā. EIT apvieno vadošās darījumdarbības, izglītības un pētniecības organizācijas, lai rastu risinājumus globālām problēmām.

- katru gadu pēc apspriešanās ar dalībvalstīm varētu noteikt arī papildu projektus, kas atbilst Savienības tiesību aktu un politikas prioritātēm (*PLP*);
- citus īpašus projektus, ko finansē saskaņā ar Finanšu regulas 195. pantu, lai atbalstītu ES politiku saistībā ar vides un klimata rīcības jomām, kas tiks identificētas šīs darba programmas īstenošanas laikā.

Orientējošā summa citām darbībām ir 454 miljoni EUR.

Komisija, nosakot uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus šīm darbībām, būs preskriptīvāka nekā attiecībā uz augšupēju uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, kur vajadzību un saistīto iespējamo risinājumu noteikšana ir pieteikuma iesniedzēju kompetencē.

4.1.4.1. Līdzfinansējuma likme

Maksimālā līdzfinansējuma likme citām darbībām ir 95 % no attiecināmajām izmaksām, izņemot mazās dotācijas bioloģiskajai daudzveidībai tālākajos reģionos un AZT, kas ir programmas *BEST* turpinājums, kurā ES līdzfinansējums ir līdz 100 % no attiecināmajām izmaksām.

4.1.4.2. Attiecināmības laikposms “citu darbību” īstenošanai

Ņemot vērā “citu darbību” tematikas dažādību, maksimālais attiecināmības laikposms ir 10 gadi.

4.2. Rīcības dotāciju iesniegšanas un atlases kārtība

Rīcības dotāciju piešķiršanai ir paredzētas dažādas procedūras. Procedūras izvēle būs atkarīga no uzaicinājuma izsludināšanai un priekšlikumu izvērtēšanai pieejamā laika un/vai paredzamā priekšlikumu apjoma katrā apakšprogrammā:

- viena posma procedūra tiks piemērota:
 1. Standarta rīcības projektiem
 2. TP projektiem
 3. “Citām darbībām”
- divu posmu procedūra tiks piemērota:
 - *SNAP* un *SIP*.

Divu posmu procedūra var tikt piemērota arī standarta rīcības projektiem.

4.2.1. Viena posma procedūra *SAP*, *TP* projektiem un “citām darbībām”

Viena posma procedūru organizē šādi.

1. Pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus tiek iesniegti pilni priekšlikumi.
2. Tiek pārbaudīta priekšlikumu atbilstība pieņemamības, atbilstības, atlases un izslēgšanas kritērijiem. Lai nodrošinātu novērtēšanas procesa maksimālu efektivitāti, pārbaūžu secību var pielāgot saskaņā ar Finanšu regulu.
3. Priekšlikums tiek pilnībā novērtēts, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem piešķiršanas kritērijiem.

1. Atbilstība (0–20)

- Ieguldījuma atbilstība vienam vai vairākiem programmas *LIFE* un attiecīgās apakšprogrammas konkrētajiem mērķiem.
- Apmērs, kādā projekts atbilst uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus iekļautajam

aprakstam, attiecīgā gadījumā arī tā konkrētajām prioritātēm.

- Vispārējās intervences loģikas pamatotība.
- Apmērs, kādā projekts sniedz līdzvērtīgus ieguvumus un veicina sinerģiju ar citām politikas jomām, kas ir svarīgas vides un klimata politikas mērķu sasniegšanai.

2. Kvalitāte (0–20)

- Darba plāna skaidrība, atbilstība un īstenojamība.
- Atbilstošs darbību ģeogrāfiskā tvērums centrs.
- Ietekmes uzraudzības un ziņošanas plāna kvalitāte.
- Attiecīgo ieinteresēto personu noteikšana un mobilizācija.
- Tādu ierosināto pasākumu atbilstība un kvalitāte, kas paredzēti, lai dažādas mērķgrupas informētu par projektu un tā rezultātiem, kā arī izplatītu projektu un tā rezultātus.

3. Ietekme (0–20)

- Projekta laikā un/vai pēc tā sagaidāmās ietekmes vērienīgums un ticamība saistībā ar ierosinātajām darbībām, arī iespējamā negatīvā ietekme uz citiem konkrētajiem programmas *LIFE* mērķiem, arī nodrošinot, ka šiem mērķiem netiek nodarīts būtisks kaitējums.
- Projekta rezultātu ilgspēja pēc projekta beigām.
- Iespēja atkārtot sasniegtos projekta rezultātus tajā pašā vai citās nozarēs vai vietās vai publisko vai privāto aktoru spēja tos izvērst, vai iespējas tos izvērst, mobilizējot lielākas investīcijas vai finanšu resursus (katalītiskais potenciāls).
- Projekta rezultātu izmantošanas pasākumu kvalitāte.

4. Resursi (0–20)

- Projekta komandas — konsorcija vai vienīgā labuma guvēja — sastāvs speciālo zināšanu, prasmju, pieredzes un vadības struktūras atbilstības ziņā.
- Budžeta un resursu piemērotība un atbilstība piedāvātajam darba plānam.
- Budžeta pārredzamība, t. i., izmaksu posteņiem vajadzētu būt pietiekami sīki aprakstītiem.
- Apmērs, kādā tiek ņemta vērā un tiek mazināta projekta ietekme uz vidi, arī izmantojot zaļo iepirkumu. Atzītu metožu izmantošana projekta vidiskās pēdas aprēķināšanai (piemēram, PVP vai OVP metodes vai līdzīgas³⁹) vai vides vadības sistēmas (piemēram, *EMAS*) būtu priekšrocība.
- Ierosinātā projekta cenas un vērtības attiecība.

4. Tiek novērtēti priekšlikumi.

Katrs kritērijs tiks novērtēts skalā no 0 līdz 20 punktiem. Minimālais ieskaite punktu skaits katram kritērijam ir 10 punkti.

Kritērijam “Ietekme” tiks piešķirts svēruma koeficients 1,5: katra priekšlikuma iegūtie punkti “ietekmes” kritērijam tiks reizināti ar 1,5.

Kopējais ieskaite sliksnis, kas attiecas uz svērto individuālo punktu skaitu, ir 55 punkti.

Standarta rīcības projektiem un, ja nepieciešams un kā noteikts uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus, TP projektiem un “citām darbībām” tiks piemēroti šādi papildu punkti:

- 1. BONUSS: ierosinātais projekts piedāvā izcilas sinerģijas un veicina nozīmīgus un līdzvērtīgus ieguvumus starp *LIFE* apakšprogrammām (2 punkti).

³⁹ Piemēram, PVPKN/OVPNN. Sk. sarakstu vietnē:
https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm.

- 2. BONUSS: projekts galvenokārt tiek īstenots tālākajos reģionos. Ja uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus aplūkotajām vajadzībām ir svarīgas konkrētas reģionālās iezīmes, piemēram, salas atkritumiem, ogļu intensīvi izmantojoši reģioni tīrai enerģijai u. c., bonusu varētu attiecināt uz citiem ģeogrāfiskiem apgabaliem, kurus raksturo konkrētas vajadzības un neaizsargātība (2 punkti).
- 3. BONUSS: projekts būtiski papildina vai uzlabo citu Eiropas Savienības finansētu projektu rezultātus (2 punkti).
- 4. BONUSS: projektam ir izcils katalītiskais potenciāls (2 punkti).
- 5. BONUSS: projekts paredz dalībvalstu starpvalstu sadarbību⁴⁰, kas ir būtiska, lai garantētu projekta mērķu sasniegšanu (2 punkti).

Bonusi ir balstīti uz “jā/nē” kritērijiem. Tie neparedz diferencēšanu: katram priekšlikumam tiek piešķirti 0 vai 2 punkti.

Tas nozīmē, ka standarta rīcības projektu priekšlikumiem maksimālais iespējamais punktu skaits ir 100, savukārt pārējiem priekšlikumiem (t. i., TP projektiem un “citām darbībām”) tas ir 90, kā arī iespējamais bonuss.

5. Tiek sarindoti finansējamie projekti un sagatavots to galīgais saraksts.

Projektu priekšlikumi tiks sarindoti, ņemot vērā katra piešķiršanas kritērija svērto punktu skaitu un papildu punktus, ja tādi ir. Tiks izveidoti atsevišķi saraksti katrai apakšprogrammai un katras apakšprogrammas ietvaros, ja tas attiecināms uz projektiem, kas saistīti ar pārvaldības tematiem un Jauno Eiropas “Bauhaus”.

Finansēšanai ierosināto projektu saraksts tiks veidots, ņemot vērā tos priekšlikumus, kuri sasnieguši minimālo sliekšni un kuriem ir pieejams budžets. Vienāda punktu skaita gadījumā tiks finansēti priekšlikumi ar augstāko punktu skaitu 3. kritērijā “Ietekme”.

6. Tiek izveidots rezerves saraksts un piešķirts izcilības zīmogs.

Rezerves sarakstā tiks iekļauti visi projekti, kuri atbilst minimālajām kvalitātes prasībām (t. i., kas iegūst visus minimālos ieskautes punktus), bet kurus nevar finansēt, ņemot vērā tiem pieejamo budžetu. Ja būs pieejami papildu līdzekļi, rezerves sarakstos esošie projekti tiks finansēti sarindotajā secībā.

Standarta rīcības projektu gadījumā rezerves sarakstā iekļautajiem projektiem tiks piešķirts izcilības zīmogs saskaņā ar *LIFE* regulas 15. pantu.

Izcilības zīmoga projektu saraksts kopā ar katra projekta īsu aprakstu tiks nosūtīts kompetentajiem Komisijas dienestiem, valstu kontaktpunktiem un *LIFE* komitejas locekļiem tālākai izplatīšanai iestādēm, kuras ir atbildīgas par Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda Plus un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai pārvaldību.

Šos projektus varētu finansēt saskaņā ar tādiem pašiem nosacījumiem (līdzfinansējuma likme, summa un attiecināmās izmaksas), kā tie tiktu finansēti programmas *LIFE* ietvaros.

4.2.2. Divu posmu procedūra SAP

SAP piešķiršanai tiks piemērota divu posmu atlases procedūra. Piešķiršanas procedūra tiek organizēta divos posmos: pirmajā posmā ir paredzēta koncepcijas apraksta iesniegšana. Otrajā posmā paredzēts, ka tādu koncepcijas aprakstu iesniedzēji, par kuriem ir pamatota iespēja

⁴⁰ “Starpvalstu sadarbība” ir jāsaprot kā sadarbība starp blakus esošām valstīm/reģioniem abās valsts robežas pusēs, kā arī sadarbība plašākā transnacionālā/makroreģionālā līmenī.

saņemt dotāciju, iesniedz pilnu priekšlikumu. Šo procedūru nevajadzētu īstenot 2021. un 2022. gadā.

4.2.2.1. 1. posms: koncepcijas apraksts

Pieteikuma iesniedzēji tiek lūgti iesniegt koncepcijas aprakstu, kurā norādīti to priekšlikuma galvenie elementi. Tiem jānorāda pieprasītais finansiālais atbalsts.

1. Pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus tiek iesniegti koncepcijas apraksti.
2. Tiek pārbaudīta koncepcijas aprakstu atbilstība pieņemamības un atbilstības kritērijiem.
3. Koncepcijas apraksti tiek novērtēti, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem kritērijiem.

1. Atbilstība un ietekme (0–20)

- Ieguldījuma atbilstība vienam vai vairākiem programmas *LIFE* un attiecīgās apakšprogrammas konkrētajiem mērķiem.
- Apmērs, kādā projekts atbilst uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus temata aprakstam.
- Priekšlikumu vispārējās intervences loģikas pamatotība.
- Projekta laikā un/vai pēc tā sagaidāmās ietekmes vērienīgums un ticamība saistībā ar ierosinātajām darbībām, arī iespējamā negatīvā ietekme uz citiem konkrētajiem programmas *LIFE* mērķiem. Ietekmes analizē tiks ņemta vērā projekta specifika un tā ģeogrāfiskā darbības joma, attiecīgā gadījumā arī to ģeogrāfisko apgabalu konkrētās vajadzības, kurus raksturo īpaša neaizsargātība, vides problēmas un/vai dabas ierobežojumi.

2. Kvalitāte un resursi (0–20)

- Darba plāna skaidrība, atbilstība un īstenojamība.
- Projekta rezultātu ilgtspēja pēc projekta beigām.
- Projekta cenas un vērtības attiecība.

3. Tiek novērtēti koncepcijas apraksti.

Katrs kritērijs tiks novērtēts skalā no 0 līdz 20 punktiem. Kopējais ieskaite sliksnis, kas attiecas uz individuālo punktu skaitu, ir 12 punkti no 40 punktiem. Koncepcijas apraksti, kas nesasniedz minimālo sliksni, tiks izslēgti.

4. Tiek sagatavots saglabājamo koncepcijas aprakstu saraksts un uzaicinājums iesniegt pilnu priekšlikumu.

To pieteikuma iesniedzēju garo sarakstu, kuri tiks uzaicināti iesniegt pilnu priekšlikumu, veidos sarindojuma augšgalā esošie koncepcijas apraksti (pa apakšprogrammām), attiecībā uz kuriem pieprasītā ES ieguldījumu summa būs aptuveni divas līdz trīs reizes lielāka par pieejamo budžetu. Konkrētā attiecība starp pieprasīto ES ieguldījumu un pieejamo budžetu tiks noteikta, ņemot vērā pieprasīto iemaksu apmēru, kā arī pilno priekšlikumu veiksmīguma līmeni saskaņā ar konkrēto apakšprogrammu iepriekšējos uzaicinājumos. Katrai apakšprogrammai un katras apakšprogrammas ietvaros būs atsevišķi saraksti ar pārvaldības tematiem saistītiem projektiem.

4.2.2.2. 2. posms: pilns priekšlikums

1. Tiek iesniegti pilni priekšlikumi.
2. Tiek pārbaudīta priekšlikumu atbilstība pieņemamības, atbilstības, atlases un izslēgšanas kritērijiem. Lai nodrošinātu novērtēšanas procesa maksimālu efektivitāti, pārbažu secību var pielāgot saskaņā ar Finanšu regulu.

3. Visus priekšlikumus izvērtē, pamatojoties uz piešķiršanas kritērijiem, kas noteikti viena posma procedūrai, ieskaitot dažādos bonusus.
4. Priekšlikumi tiks sarindoti un izcilības zīmogs tiks piešķirts tāpat kā viena posma procedūrā, kas aprakstīta 4.2.1. iedaļā.

4.2.3. Divu posmu procedūra SP

SNAP un SIP iesniegšanas un atlases process ir balstīts uz divu posmu procedūru un attieksies uz visām apakšprogrammām. Tai būtu jāatvieglo potenciālo pieteikuma iesniedzēju darbs un jānodrošina, ka tie procesa laikā saņem labāko iespējamo palīdzību. Darbplūsma ir izveidota tādā veidā, lai sekmētu katra priekšlikuma pakāpenisku izstrādi un precizēšanu. Visos vērtēšanas procesa posmos pret visiem priekšlikumiem tiek piemērots vienlīdzīgas attieksmes princips.

Divu posmu procedūra ir balstīta uz koncepcijas apraksta iesniegšanu un secīgu pilna priekšlikuma iesniegšanu. Tā ir strukturēta šādi.

1. posms: koncepcijas apraksts

1. Pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus tiek iesniegti koncepcijas apraksti.
2. Tiek pārbaudīta koncepcijas aprakstu atbilstība pieņemamības un atbilstības kritērijiem. Koncepcijas apraksti tiek novērtēti, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem kritērijiem.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Plānu vai stratēģiju īstenošana <ul style="list-style-type: none"> - Projekta mērķis ir īstenot 4.1.2. iedaļā minētos plānus vai stratēģijas. 2. Teritoriālais tvērums <ul style="list-style-type: none"> - Mērķorientētā Savienības plāna vai stratēģijas īstenošana aptvers lielu un reprezentatīvu teritoriju, jo īpaši reģionālā, vairāku reģionu, valstu, transnacionālā līmenī. Vairākpilsētu pieeja vai mazāks teritoriālais mērogs var būt pieņemami arī SIP, kas nodarbojas ar gaisa kvalitātes pārvaldību, ja vien projektam ir būtiska ietekme. 3. Papildu fondu koordinēšana <ul style="list-style-type: none"> - Darbībām tiks mobilizēts papildu finansējums no vismaz viena Savienības, valsts vai privātā finansējuma avota un ņemts vērā cits relevants Eiropas Savienības, valsts vai privātais finansējums. - Finansējums papildina SNAP un SIP un tiek izmantots, lai atbalstītu un īstenotu papildu darbības, kas nepieciešamas mērķorientētā plāna vai stratēģijas īstenošanai. - Papildu finansējuma koordinācijas mehānismi ir skaidri noteikti. 4. Galveno ieinteresēto personu iesaistīšana <ul style="list-style-type: none"> - Galvenās ieinteresētās personas tiks aktīvi iesaistītas mērķorientētā plāna vai stratēģijas īstenošanā.
--

Tiks novērtēta katra kritērija izpilde.

3. Tiek sagatavots pieņemto projektu saraksts.

Visi pieteikuma iesniedzēji, kuri iesniegs priekšlikumus, kas atbilst iepriekš minētajiem kritērijiem, tiks aicināti iesniegt pilnu priekšlikumu.

Šie pieteikuma iesniedzēji tiks aicināti piedalīties arī rakstisku jautājumu un atbilžu posmā, kurā tie var iesniegt jautājumus, kas saistīti ar pilna priekšlikuma sagatavošanu. Šā posma

beigās jautājumus un atbildes darīs publiski pieejamas anonimizētā veidā, lai vienādi palīdzētu visiem pieteikuma iesniedzējiem sagatavot pilnus priekšlikumus. Vajadzības gadījumā jautājumi un atbildes tiks papildināti ar norādījumiem par bieži sastopamām grūtībām, ar kādām pieteikuma iesniedzēji varētu saskarties un kuras saskatāmas koncepcijas aprakstā.

2. posms: pilns priekšlikums

1. Tiek iesniegti pilni priekšlikumi.
2. Tiek pārbaudīta priekšlikumu atbilstība pieņemamības, atbilstības, atlases un izslēgšanas kritērijiem. Lai nodrošinātu novērtēšanas procesa maksimālu efektivitāti, pārbažu secību var pielāgot saskaņā ar Finanšu regulu.
3. Priekšlikums tiek pilnībā novērtēts, pamatojoties uz piešķiršanas kritērijiem, kas parādīti turpmāk tabulā.

1. Atbilstība (0–20)

- Ieguldījuma atbilstība vienam vai vairākiem programmas *LIFE* un attiecīgās apakšprogrammas konkrētajiem mērķiem.
- Apmērs, kādā projekts atbilst uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus temata aprakstam.
- Vispārējās intervences loģikas pamatotība.
- Apmērs, kādā projekts sniedz līdzvērtīgus ieguvumus un veicina sinerģiju ar citām politikas jomām, kas ir svarīgas vides un klimata politikas mērķu sasniegšanai.

2. Kvalitāte (0–20)

- Darba plāna skaidrība, atbilstība un īstenojamība.
- Atbilstošs darbību ģeogrāfiskā tvēruma centrs.
- Ietekmes uzraudzības un ziņošanas plāna kvalitāte.
- Attiecīgo ieinteresēto personu noteikšana un mobilizācija.
- Tādu pasākumu atbilstība un kvalitāte, kas paredzēti, lai dažādas mērķgrupas informētu par projektu un tā rezultātiem, kā arī izplatītu projektu un tā rezultātus.

3. Papildu finansējums (0–20)

- Tādu citu fondu mobilizācijas līmenis, kas papildina paredzēto *LIFE* projektu (kas pārsniedz atbilstībai nepieciešamo minimumu), kā arī to faktiskās mobilizācijas iespējamība un to funkcionālā saikne ar īstenojamo plānu vai stratēģiju.
- Koordinācijas mehānisma kvalitāte tādu citu fondu, jo īpaši Savienības fondu, optimālai izmantošanai, kas nepieciešami mērķorientētās stratēģijas/plāna īstenošanai.
- Nepieciešamo komplementāro darbību identificēšana, atbilstība un īstenojamība.

4. Ietekme (0–20)

- Projekta laikā un/vai pēc tā sagaidāmās ietekmes vērienīgums un ticamība saistībā ar ierosinātajām darbībām, arī iespējamā negatīvā ietekme uz citiem konkrētajiem programmas *LIFE* mērķiem nolūkā nodrošināt, ka šiem mērķiem netiek nodarīts būtisks kaitējums.
- Projekta rezultātu ilgtspēja pēc projekta beigām.
- Iespēja atkārtot sasniegtos projekta rezultātus tajā pašā vai citās nozarēs vai vietās vai publisko vai privāto aktoru spēja tos izvērst, vai iespējas tos izvērst, mobilizējot lielākas investīcijas vai finanšu resursus (katalītiskais potenciāls).
- Projekta rezultātu izmantošanas pasākumu kvalitāte.

5. Resursi (0–20)

- Projekta komandas — konsorcijs vai vienīgā labuma guvēja — sastāvs speciālo zināšanu, prasmju, pierākumu un vadības struktūras atbilstības ziņā.

- Budžeta un resursu piemērotība un atbilstība darba plānam.
- Budžeta pārredzamība, t. i., izmaksu posteņiem vajadzētu būt pietiekami sīki aprakstītiem.
- Apmērs, kādā tiek ņemta vērā un tiek mazināta projekta ietekme uz vidi, arī izmantojot zaļo iepirkumu. Atzītu metožu izmantošana projekta vidiskās pēdas aprēķināšanai (piemēram, PVP vai OVP metodes vai līdzīgas⁴¹) vai vides vadības sistēmas (piemēram, *EMAS*) būtu priekšrocība.
- Projekta cenas un vērtības attiecība.

4. Tiek novērtēti priekšlikumi.

Katrs kritērijs tiks novērtēts skalā no 0 līdz 20 punktiem. Minimālais ieskaite punktu skaits katram kritērijam ir 10 punkti. Kopējais ieskaite sliksnis, kas attiecas uz svērto individuālo punktu skaitu, ir 55 punkti. Bonusa punkti netiek iekļauti, izņemot gadījumus, kad ierosinātais projekts galvenokārt attiecas uz tālākajiem reģioniem.

Tas nozīmē, ka maksimālais iespējamo punktu skaits ir 100.

5. Tiek sarindoti finansējamie projekti un sagatavots to galīgais saraksts.

Projektu priekšlikumi tiks sarindoti, ņemot vērā katra piešķiršanas kritērija svērto punktu skaitu.

Finansēšanai ierosināto projektu saraksts tiks veidots, ņemot vērā tos priekšlikumus, kuri sasnieguši minimālo sliksni un kuriem ir pieejams budžets.

Vienāda punktu skaita gadījumā tiks finansēti priekšlikumi ar augstāko punktu skaitu 3. kritērijā "Ietekme".

Ja trūkst budžeta, ar kuru finansēt visus priekšlikumus, kas sasnieguši minimālo sliksni, priekšroka tiks dota to dalībvalstu priekšlikumiem, kurām vēl nav SIP, ko finansē saskaņā ar konkrēto apakšprogrammu, vai konkrēta *SNAP* apakšprogrammas "Daba un bioloģiskā daudzveidība" ietvaros.

6. Tiek izveidots rezerves saraksts un piešķirts izcilības zīmogs.

Rezerves saraksts tiks izveidots un izcilības zīmogs tiks piešķirts tāpat kā viena posma procedūrā, kas aprakstīta 4.2.1. iedaļā.

4.3. Darbības dotācijas

Saskaņā ar *LIFE* regulu darbības dotācijas var piešķirt dažādos gadījumos:

1. *LIFE* regulas 11. panta 6. punktā paredzēts atbalsts noteiktām darbības un administratīvajām izmaksām attiecībā uz bezpeļņas subjektiem, kas ir iesaistīti Savienības tiesību aktu un rīcībpolitiku izstrādē, īstenošanā un izpildes panākšanā un kas galvenokārt darbojas vides vai klimata pasākumu, to vidū enerģētikas pārkārtošanas, jomā.
2. *LIFE* regulas 13. pants nosaka, ka dotācijas var piešķirt *LIFE* regulas I pielikumā minētajām organizācijām. Darbības un rīcības dotāciju apjoms šīm organizācijām 2021.–2024. gadā nedrīkst pārsniegt 6 miljonus EUR.
3. Darbības dotācijas, kas nav minētas iepriekš 1. un 2. punktā, var piešķirt pienācīgi pamatotos gadījumos, kā noteikts Finanšu regulas 195. pantā.

⁴¹ Piemēram, PVPKN/OVPNN. Sk. sarakstu vietnē:
https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm.

Darbības dotāciju orientējošā summa 2021.–2024. gada laikposmā ir 55,5 miljoni EUR.

Maksimālā līdzfinansējuma likme visiem dažādajiem darbības dotāciju veidiem ir 70 % no attiecināmajām izmaksām.

4.4. Darbības dotāciju iesniegšanas un atlases kārtība

Darbības dotācijas tiks piešķirtas, pamatojoties uz:

- (1) partnerības pamat nolīgumiem ar bezpeļņas organizācijām un, ja iespējams, pēc riska analīzes veikšanas arī ar *LIFE* regulas 1. pielikumā minētajām organizācijām. Partnerības pamat nolīgumu ilgums tiks noteikts, lai saglabātu līdzsvaru starp vajadzību pēc noteiktības un labuma guvēju stabilitātes, vajadzību nodrošināt partnerības attīstību un – ja darbības dotācijas piešķir bezpeļņas organizācijām – iespēju dažādām organizācijām tām piekļūt.

Īpašus dotācijas nolīgumus piešķirs katru gadu pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus, kas adresēts pamatpartneriem;

- (2) vienreizējām ikgadējās darbības dotācijām, ja partnerības nolīgumi nav iespējami vai nav piemēroti.

Piešķiršanas procedūra tiks organizēta šādi.

1. Pēc uzaicinājuma iesniegt priekšlikumus tiek iesniegti priekšlikumi.
2. Tiek pārbaudīta priekšlikuma atbilstība pieņemamības, atbilstības, atlases un izslēgšanas kritērijiem. Lai nodrošinātu novērtēšanas procesa maksimālu efektivitāti, pārbaūžu secību var pielāgot saskaņā ar Finanšu regulu.
3. Priekšlikums tiek novērtēts. Partnerības pamat nolīguma priekšlikums tiks novērtēts, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem piešķiršanas kritērijiem.

a) **Atbilstība**

- Ieguldījuma atbilstība vienam vai vairākiem programmas *LIFE* konkrētajiem mērķiem.
- Apmērs, kādā ierosinātais darba plāns atbilst relevantajām rīcībpolitikām, uz kurām attiecas uzaicinājums iesniegt priekšlikumus.
- Apmērs, kādā priekšlikums demonstrē ES pievienoto vērtību.

b) **ES politikas veidošana**

- Apmērs, kādā priekšlikums parāda padziļinātu izpratni par ES politikas procesu.
- Apmērs, kādā pieteikuma iesniedzējs uzlabo zināšanu un pierādījumu bāzi, tādējādi atbalstot Savienības vides, klimata un enerģētikas politiku.
- Apmērs, kādā pieteikuma iesniedzējs veicina vides, klimata un/vai enerģētikas politikas integrāciju un saskaņotību ar citiem politikas virzieniem, piemēram, lauksaimniecības, transporta vai kohēzijas politiku.
- Apmērs, kādā pieteikuma iesniedzējs darbosies kā kanāls starp ES līmeni un pilsonisko sabiedrību, nodrošinot koordinētu ieguldījumu politikā.
- To līdzekļu un struktūru atbilstība, kuru mērķis ir paust ES pilsoņu bažas un nodrošināt viņu demokrātisku pārstāvību attiecīgajās iestādēs.

c) **ES politikas īstenošana**

- Apmērs, kādā ierosinātā stratēģija uzlabo ES vides, klimata un/vai enerģētikas jomas tiesību aktu īstenošanu un izpildes panākšanu vietējā, dalībvalstu un/vai Eiropas līmenī.
- Apmērs, kādā pieteikuma iesniedzējs darbosies kā kanāls starp ES līmeni un pilsonisko sabiedrību, veicinot un nodrošinot politikas īstenošanas akceptēšanu.
- Apmērs, kādā pieteikuma iesniedzējs izmanto savu tīklu, lai identificētu šķēršļus

politikas īstenošanai valsts/reģionālā līmenī un tādējādi sniegtu atgriezenisko saiti par politiku.

- Ierosināto paziņošanas un izplatīšanas pasākumu piemērotība un kvalitāte ar mērķi radīt sviras efektu.
- Apmērs, kādā ierosinātā stratēģija palīdz nodrošināt investīcijas vides, klimata un/vai enerģētikas politikā, novēršot vidiskās eksternalitātes.

d) Sensora funkcija

- Apmērs, kādā priekšlikums palīdz atklāt jaunas vai gaidāmās problēmas vides, klimata pārmaiņu un/vai enerģētikas jomā un spēj analizēt šādu problēmu cēloņus un to iespējamo ietekmi.
- Pieteikuma iesniedzēja spēja ierosināt piemērotus risinājumus un sniegt atgriezenisko saiti vai uzlabot politikas veidošanu attiecībā uz identificētajām jaunajām vai gaidāmajām problēmām.

e) Organizācijas attīstība

- Tādas ierosinātās stratēģijas kvalitāte, kuras mērķis ir risināt identificētās organizācijas attīstības vajadzības un pievērsties jomām, kurās jāveic uzlabojumi.
- Apmērs, kādā pieteikuma iesniedzējs pārstāv attiecīgās ieinteresētās personas un cenšas izvērst savu dalībnieku sastāvu (pamatlīmenis jeb dalībnieku bāze).
- Apmērs, kādā pieteikuma iesniedzēja līdzekļu piesaistes stratēģija nodrošina organizācijas diversifikāciju un ilgtspēju.
- Analīze par pieteikuma iesniedzēja atkarību no *LIFE* darbības dotācijas un stratēģijas šīs atkarības novēršanai ir pārlicinošas.
- Ierosinātā darba cenas un vērtības attiecība.

Priekšlikumu vērtēšana

Katrs kritērijs tiks novērtēts skalā no 0 līdz 20 punktiem. Individuālajiem kritērijiem nav minimālā ieskautes punktu skaita.

4. kritērijam “Sensora funkcija” tiks piešķirts svērums 0,25.

5. kritērijam “Organizācijas attīstība” tiks piešķirts svērums 0,75.

Kopējais ieskautes sliksnis, kas attiecas uz svērto individuālo punktu skaitu, ir 45 punkti.

Vienāda punktu skaita gadījumā prioritāšu secība tiks noteikta, pamatojoties uz šādiem principiem:

1. Priekšlikumi, kas vērsti uz tematu, kurš nav pietiekami aptverts augstāk novērtētajos priekšlikumos, tiks uzskatīti par tādiem, kuriem ir visaugstākā prioritāte.
2. Nākamā augstākā prioritāte būs pieteikumiem atbilstoši to paredzamajai cenas un vērtības attiecībai.

Piešķiramo darbības dotāciju sarindošana un galīgā saraksta sagatavošana.

Projektu priekšlikumi tiks sarindoti, ņemot vērā katra piešķiršanas kritērija punktu skaitu.

Piešķiršanai ierosināto darbības dotāciju saraksts tiks izveidots, ņemot vērā tos priekšlikumus, kuri sasnieguši minimālo sliksni un kuriem ir pieejams budžets.

Šāda priekšlikumu sarindošana pēc punktu skaita un prioritāšu secības pēc partnerības pamatnolīguma novērtējuma veidos arī secību, kādā pieteikuma iesniedzēji tiks sarindoti pēc tam, kad būs novērtēti viņu īpašā dotācijas nolīguma (*SGA*) priekšlikumi, t. i., pēc *SGA* novērtēšanas vairs netiks veikta jauna sarindošana.

Vienreizēju darbības dotāciju piešķiršanai piemēros turpmāk minētos kritērijus.

a) Atbilstība

- Apmērs, kādā ierosinātā darba programma atbilst NVO pieteikuma iesniedzēja partnerības pamatnolīgumam. Jebkuras novirzes tiek pamatotas.

b) Priekšlikuma kvalitāte

- Piedāvātā darba plāna skaidrība, atbilstība un īstenojamība.
- Saistībā ar ierosinātajām darbībām sagaidāmās ietekmes vērienīgums un ticamība.

c) Resursi

- Darba organizācijas un vadības piemērotība.
- Piedāvātā budžeta un resursu piemērotība un to atbilstība ierosinātajam darba plānam.
- Līdzsvaroti ieņēmumi un izdevumi.

Katrs kritērijs tiks novērtēts skalā no 0 līdz 20 punktiem. Individuālajiem kritērijiem nav minimālā ieskaite punktu skaita. Kopējais ieskaite sliksnis, kas attiecas uz individuālo punktu summu, ir 35 punkti.

4.5. Orientējošie uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus grafiki

mēneši	2021. gads			2022. gads			2023. gads			2024. gads		
	01–04	05–08	09–12	01–04	05–08	09–12	01–04	05–08	09–12	01–04	05–08	09–12
SAP		☒		☒			☒			☒		
SNAP		☒		☒						☒		
SIP		☒		☒			☒			☒		
TA-CAP		☒		☒								
Citi TP projekti		☒		☒			☒			☒		
Darbības dotācijas		☒			☒			☒			☒	
CD		☒		☒			☒			☒		

Uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus SAP, SIP, TA-PP attiecībā uz SNAP un SIP sagatavošanu, kā arī CSA tiks izsludināti katru gadu un/vai paredzēs projektu iesniegšanas ikgadēju termiņu.

Attiecībā uz SNAP uzaicinājums iesniegt priekšlikumus tiks izsludināts 2021., 2022. un 2024. gadā.

Uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus TA-CAP tiks izsludināti 2021. un 2022. gadā

Uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus TA-R tiks izsludināti reizi divos gados, sākot no 2022. gada.

Paredzams, ka uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus CD tiks izsludināti reizi gadā vai divos gados. Paredzams, ka katru gadu tiks izsludināti uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus darbības dotācijām. Partnerības pamatnolīgumi par CD un/vai darbības dotācijām attiecīgā gadījumā tiks slēgti uz daudzgadu pamata.

5. CITI FINANSĒJUMA VEIDI

Lai sasniegtu regulas 3. pantā noteiktos mērķus, papildus projektiem, kurus finansē ar 4. iedaļā noteiktajām dotācijām, programma *LIFE* ar citiem finansējuma veidiem var finansēt arī:

- projektus, kas aprakstīti 5.4. iedaļā,
- Komisijas īstenotās darbības, ar ko atbalsta ar vidi, klimatu un pāreju uz tīru enerģiju saistīto ES tiesību aktu sagatavošanu, ieviešanu un integrēšanu,
- administratīvo un tehnisko palīdzību Komisijai programmas izstrādes, īstenošanas un uzraudzības darbībās.

Citi finansējuma veidi var ietvert:

- iepirkuma līgumus,
- godalgas,
- netiešās pārvaldības darbības, arī finansējuma apvienošanu.

Orientējošā summa projektiem, ko finansē ar citiem finansējuma veidiem un finanšu instrumentiem saskaņā ar finansējuma apvienošanas darbībām, četrās apakšprogrammās 2021.–2024. gadam ir 476 miljoni EUR.

Orientējošā summa tehniskās un administratīvās palīdzības darbībām četrās apakšprogrammās 2021.–2024. gadam ir 106 miljoni EUR.

5.1. Iepirkuma līgumi

Saskaņā ar *LIFE* regulas 5. pantu no programmas *LIFE* var finansēt darbības, kuras Komisija īsteno, lai atbalstītu Savienības vides, klimata vai relevanto enerģētikas tiesību aktu sagatavošanu, īstenošanu un integrēšanu.

Šādas darbības, ko īsteno, izmantojot publisko iepirkumu, var ietvert:

- informēšanu un komunikāciju, arī, piemēram, izpratnes vairošanas kampaņas, sadarbību ar medijiem, publikācijas, informācijas materiālus, tulkojumus, ieinteresēto personu konsultācijas/iesaistīšanu, darbseminārus, konferences un atbalstu līdzdalības shēmām/aktivitātēm, sadarbības tīklu veidošanu un paraugprakses platformas,
- atbalstu politikas un tiesību aktu plānošanai, izstrādei, īstenošanai un izpildes panākšanai, piemēram, zinātnisko, juridisko un tehnisko atbalstu, pārbaudes, spēju veidošanu, salīdzinošās pārskatīšanas, revīzijas, izvērtējumus, ietekmes novērtējumus, informācijas tehnoloģiju sistēmas, pētījumus, konsultāciju pakalpojumus, modelēšanu un scenāriju veidošanu.

5.2. Godalgas

Godalga ir finanšu iemaksa, ko piešķir kā balvu konkursa rezultātā.

Ar godalgu palīdzību Komisija veicina Savienības rīcībpolitisko mērķu sasniegšanu.

Godalgas jāpiešķir saskaņā ar pārredzamības un vienlīdzīgas attieksmes principiem.

Dalības nosacījumi, godalgu saņemšanas kārtība uzvarētājiem pēc tās piešķiršanas un atbilstošie publicēšanas veidi ir noteikti saistībā ar konkrēto organizēto godalgu.

Godalgu organizēšanu un pārvaldību iekļauj minimālā 85 % sliekšņa aprēķinā saskaņā ar *LIFE* regulas 9. panta 3. punktu.

Programmas *LIFE* finansēto godalgu piemēri ir Zaļās lapas un Zaļās galvaspilsētas balva, Eiropas Biznesa balva, *Natura 2000* balva, Klimata pakta stimuli utt.

5.3. Investīciju atbalsta darbības, arī finansējuma apvienošana

5.3.1. Tehniskās palīdzības finansējuma atbalsts vides un klimata investīcijām

Eiropas zaļā kursa investīciju plānā ir atzīts, ka attiecībā uz videi nekaitīgākām investīcijām un ekonomikā kopumā ir būtiski jāpastiprina tehniskā palīdzība, lai proaktīvi izstrādātu augstas ietekmes investīciju plūsmu. Turklāt tajā tiek uzsvērtā tehniskās palīdzības nozīme dabas kapitāla, klimata rīcības un dabā balstītu risinājumu veicināšanā.

Augstas ietekmes investīciju plūsmai būtu jākoncentrējas uz projektiem, kas saglabā, atjauno, pārvalda un uzlabo dabas kapitālu vai veicina oglekļa piesaisti; tas atbalstītu ES Biodaudzveidības stratēģiju, aprites ekonomikas rīcības plānu, jauno ES Klimatadaptācijas stratēģiju un citas relevantas rīcībpolitikas.

InvestEU konsultāciju centra sniegtās tehniskās palīdzības mērķis būs atbalstīt projektus, kuru primārie projektu mērķi ir klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās klimata pārmaiņām un/vai dabas kapitāla resursu aizsardzība un uzlabošana, kā arī aprites ekonomikas attīstība. Tā koncentrēsies uz projektiem, kas veicina klimatnoturību un/vai nodrošina dabas resursu pārvaldības ilgtspēju.

Lai attīstītu šo projektu plūsmu un projektus īstenotu uz vietas, tiks izveidotas divas papildu un komplementārās darbības:

- (1) finanšu resursu iemaksa konsultāciju centram programmas *InvestEU* ietvaros. Konsultatīvie dienesti identificēs, izstrādās un sagatavos projektu programmai *InvestEU*. Mērķis ir veicināt un atbalstīt zaļās investīcijas un zaļo projektu atkārtotān/izvērsānā, ja pielāgošanās klimata pārmaiņām un/vai dabas kapitāla resursu aizsardzība un uzlabošana ir projekta primārie mērķi. Tas pēc pieprasījuma ietvers arī konsultāciju pakalpojumus par to, kā citus investīciju projektus padarīt zaļākus;
- (2) *ad hoc* finansiāls atbalsts dotāciju (sk. iepriekš 4.1.3.3. iedaļu) vai finansējuma apvienošanas veidā (ja dotācijām ir pievienoti atmaksājami finansējuma avoti, piemēram, aizdevumi, pašu kapitāla finansējums vai budžeta atbalsts, ko finansē no citiem avotiem, nevis no *LIFE*).

5.3.1.1. Konsultāciju centra zaļais komponents

InvestEU konsultāciju centra mērķis būs padarīt pieejamu jaunāko proaktīvo tehnisko palīdzību kā būtisku veicinošu darbību, kas atbalsta ekonomikas un paredzamo investīciju zaļināšanu.

InvestEU konsultācijas ir vērstas uz tām investīcijām, kas ir nepieciešamas, lai pilnībā īstenotu ES vides un klimata jomas rīcībpolitikas un tiesību aktus un risinātu plašākas vides problēmas, kas saistītas ar mūsu dabas kapitāla aizsardzību un atjaunošanu un ir ekonomikas un tās aprītīguma pamatā, kā noteikts Eiropas zaļajā kursā.

LIFE ieguldījums *InvestEU* konsultāciju centrā domāts tādēļ, lai palīdzētu publiskajiem un privātajiem investīciju veicinātājiem un saistītajiem aktoriem noteikt un attīstīt investīciju projektus, kas palīdz saglabāt, atjaunot, pārvaldīt un uzlabot dabas kapitālu, kā arī veicināt oglekļa piesaisti un klimatnoturību, atbalstot, piemēram, ES Biodaudzveidības stratēģiju, aprites ekonomikas rīcības plānu un jauno ES Klimatadaptācijas stratēģiju.

Lai nodrošinātu tehnisko palīdzību un spēju veidošanu, kas palīdzētu noteikt un attīstīt publiskās un privātās zaļās investīcijas, pirmkārt, tieši tirgū un, otrkārt, ar konsultantu partneru starpniecību tiks apzināti specializētie eksperti. Pēc pieprasījuma tos varētu iesaistīt arī citu investīciju zaļināšanas atbalstīšanā. Nepieciešamības gadījumā eksperti tiks iesaistīti savstarpējās apmācībās un pieredzes apmaiņas pasākumos, lai uzlabotu spēju noteikt, veicināt un strukturēt zaļo investīciju projektus visā ES.

Pēc laika, kas nepieciešams, lai izveidotu ekspertu kodolu un noslēgtu līgumus ar konsultantiem partneriem, ir paredzams, ka ekspertu mobilizācija notiks ļoti pakāpeniski.

Sākotnēji tiks veiktas darbības, kuru mērķis ir ļaut proaktīvi identificēt iespējamās investīcijas un veidot relevanto ieinteresēto personu spējas.

Šiem konsultāciju pakalpojumiem atvēlēto summu noteiks pieprasījuma attīstība. Paredzams, ka 2021.–2024. gadam apakšprogrammā “Daba un bioloģiskā daudzveidība”, “Aprites ekonomika un dzīves kvalitāte” un “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” konsultāciju pakalpojumiem atvēlēta summa nepārsniegs 35 miljonus EUR. Šī summa papildinās atmaksājamo veidu atbalstu, ko nodrošina *InvestEU*, un tā būs vērsta uz tehniskās palīdzības pakalpojumiem, un vajadzības gadījumā to varētu finansēt tiešas vai netiešas pārvaldības veidā.

Neizmantojie līdzekļi tiks pārdalīti dotācijām.

5.3.1.2. Finansējuma apvienošanas atbalsts

Vajadzības gadījumā atbalsts zaļajām investīcijām tiks sniegts finansējuma apvienošanas darbību veidā.

Finansējuma apvienošanas darbību var definēt kā dažādu atbalsta veidu kombināciju:

- **vismaz viens atmaksājams atbalsta veids** (budžeta garantija un/vai finanšu instruments), ko finansē *InvestEU* vai citi finansējuma avoti, un
- **neatmaksājams atbalsta veids**, ko finansē *LIFE* un kas ir atbilstīgs tās politikas mērķiem un atbilstības kritērijiem.

LIFE dotāciju elements tiks izmantots stratēģiskā veidā, lai piesaistītu papildu finansējumu svarīgām investīcijām. Finansējuma apvienošana apvieno resursus un tādējādi palielina iespēju īstenot investīcijas, ļaujot katram finansētājam iegūt zināmu ietekmi pār savu līdzekļu izlietojumu, un nodrošina labāku Komisijas un citu finansētāju publiskā atbalsta koordināciju ES politikas mērķu sasniegšanai.

Finansējuma apvienošanu varētu izmantot, lai atvieglotu projektu atkārtošānu vai atbalstītu iespējamo zaļo investīciju noteikšanu un veicināšanu.

Programmas *InvestEU* ietvaros finansējuma apvienošana varētu pavērt iespējas projektos iestrādāt un izvērst dabas kapitāla aizsardzību/uzlabošanu, ieskaitot aspektus, kas saistīti ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām. Finansējuma apvienošanas darbības dotāciju elements, atbalstot projekta nerentablu daļu vai sniedzot lielākas garantijas investoriem, var vēl vairāk stimulēt politikas mērķu ietekmes pieaugšanu.

Ja finansējuma apvienošanas darbība netiks īstenota, šie līdzekļi tiks izmantoti dotāciju finansēšanai. Arī neizmantojie līdzekļi tiks pārdalīti dotācijām.

Maksimālā summa, kas piešķirta dotāciju elementam finansējuma apvienošanas darbībām, 2021.–2024. gadam būs 15 miljoni EUR.

Komisija katru gadu ziņos *LIFE* komitejai par sākotnējiem pētījumiem un iespējamo finansējuma apvienošanas darbības attīstību.

5.3.2. Atbalsts energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas investīciju finansēšanai

Finansiālajam atbalstam neizmantojie līdzekļi tiks pārdalīti dotācijām apakšprogrammā “Pāreja uz tīru enerģiju”.

5.3.2.1. Finansiāls atbalsts tehniskajai palīdzībai energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas investīcijām

Tāda finansiālā atbalsta netieša pārvaldība, kurš paredzēts tehniskajai palīdzībai energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas investīcijām, kas vērstas uz ēkām un kas taupa enerģiju un samazina emisijas, piemēram, *ELENA*⁴² mehānisms.

Šis mehānisms, ko pārvalda EIB saskaņā ar programmu “Apvārsnis 2020” 2014.–2020. gadam, ir apakšprogrammas “Pāreja uz tīru enerģiju” priekštecis. *ELENA* dotē tehnisko palīdzību energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas investīcijām, kas vērstas uz ēkām un inovatīviem pilsētas transporta un mobilitātes projektiem un kas taupa enerģiju un samazina emisijas.

Saskaņā ar šo mehānismu finansiāls atbalsts projektu izstrādes pakalpojumiem tiek sniegts saistībā ar visām darbībām, kas nepieciešamas, lai izstrādātu un mobilizētu finansējumu investīciju programmai, ieskaitot, piemēram: priekšizpēti, plānošanas pētījumus, programmu strukturēšanu, darījumdarbības plānus, energoauditus, mazāku projektu apvienošanu rentablās paketēs. Izmaksas, kas saistītas ar pašu investīciju programmu, piemēram, aparatūras izmaksas, nav attiecināmas.

Uz šāda veida mehānisma īstenošanu attiecas īpaši ieguldījumu nolīgumi starp Eiropas Investīciju banku (EIB) un Eiropas Komisiju. Mehānisms sniedz finansiālu atbalstu galīgajam labuma guvējam saskaņā ar iemaksu nolīgumos noteikto kārtību.

Atbalsts tehniskās palīdzības finansēšanai energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas investīcijām 2021.–2024. gadam nepārsniedz 45 miljonus EUR.

5.4. Atbalsts citu netiešās pārvaldības darbību finansēšanai

Saskaņā ar Finanšu regulas 62. panta 1. punkta c) apakšpunktu Komisija var deleģēt budžeta izpildes uzdevumus vairāku veidu partneriem, piemēram, starptautiskām organizācijām, decentralizētām aģentūrām un publisko tiesību subjektiem, to vidū dalībvalstu organizācijām.

To personu un subjektu atlase, kuriem uzticēta Savienības līdzekļu īstenošana, ir pārredzama, to pamato darbības veids un tā neizraisa interešu konfliktu.

Saskaņā ar Finanšu regulas 154. panta 3. punktu Komisija nodrošina, ka subjekti, kuriem ir deleģēti budžeta izpildes uzdevumi, demonstrē tādu finanšu pārvaldības un ES finanšu interešu aizsardzības līmeni, kas ir līdzvērtīgs Komisijas nodrošinātajam līmenim.

Komisija joprojām ir galvenā atbildīgā par ES budžetu un informē Eiropas Parlamentu un Padomi par atbildīgo subjektu un personu veiktajām darbībām.

5.4.1. Finansiāls atbalsts citām netiešās pārvaldības darbībām vides un klimata jomā

Lai sniegtu ierobežotu atbalstu *ad hoc* darbībām, kas ietver kopīgas intereses, *ad hoc* ieguldījumu nolīgumu var parakstīt ar starptautiskām organizācijām, decentralizētām aģentūrām un publisko tiesību subjektiem, to vidū dalībvalstu organizācijām.

Tādu netiešās pārvaldības darbību piemēri, ko kādreiz finansēja programma *LIFE*, ir ESAO veiktais apsekojums, kura mērķis ir iegūt ticamus skaitliskus rādītājus par gatavību maksāt, lai izvairītos no kaitīgas ietekmes uz veselību, ko rada ķīmikāliju iedarbība, vai PVO īstenotā pamatnostādņu ieteikumu un informācijas atjaunināšana attiecībā uz gaisa piesārņojuma radītiem veselības apdraudējumiem Eiropā.

2021.–2024. gadam plānoto darbību nepilnīgs saraksts ietver šādus projektus:

- starptautiskā informācijas apmaiņa par labāko pieejamo tehnisko paņēmieni (LPTP) izmantošanu rūpniecisko emisiju kontrolei, konkrēti, tās III posms, ko īsteno ES AO,

⁴² <https://www.eib.org/en/products/advising/elena/>.

- Viseiropas rīcības plāns storveidīgajām zivīm, ko īsteno Bernes konvencijas sekretariāts (Eiropas Padome),
- atjauninātas vadlīnijas par siltuma veselības rīcības plāniem, ko ievieš Pasaules Veselības organizācijas Eiropas Vides un veselības centrs (*ECEH*).

Orientējošā summa, kas piešķirta šāda veida darbībām, ko Vides ģenerāldirektorāts un Klimata politikas ģenerāldirektorāts īsteno netiešā pārvaldībā, 2021.–2024. gada laikposmā ir 3 miljoni EUR.

5.4.2. *Finansiāls atbalsts, kas paredzēts, lai aktivizētu privātā sektora investīcijas energoefektivitātē*

Iemaksu nolīgums ar ANO Vides programmu (*UNEP*) par privātā sektora investīciju aktivizēšanu energoefektivitātē ar Energoefektivitātes finanšu iestāžu grupas (*EEFIG*) starpniecību saskaņā ar 2. nodaļu “Klimatneitralitātes un tīras enerģijas uzlabošana” pielikumā Saprāšanās memorandam starp Eiropas Komisiju un Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmu 2020.–2024. gada sadarbības periodam, par ko vienojušās Eiropas Komisija un ANO Vides programma

EEFIG darbs, pašlaik koncentrējoties uz Eiropas zaļo kursu un paliekot ES atveseļošanas plāna ietvaros, sniedz nozīmīgu ieguldījumu tādas privātas finansēšanas paātrināšanā, kas paredzēta energoefektivitātei.

Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmas Finanšu iniciatīvai (*UNEP FI*) uztic *EEFIG* darbību daļu īstenošanu saskaņā ar iemaksu nolīgumos noteikto kārtību.

Finansiālais atbalsts *UNEP* 2021.–2024. gada laikposmā nepārsniedz 0,6 miljonus EUR.

5.5. **Projekti, kas finansēti ar citiem finansējuma veidiem un iekļaujami 9. panta 3. punktā paredzētajos 85 %**

Saskaņā ar 9. panta 3. punktu vismaz 85 % no programmas *LIFE* budžeta piešķir dotācijām, daudzgadu darba programmā noteiktajā apmērā – projektiem, kurus finansē ar citiem finansējuma veidiem, un finanšu instrumentiem finansējuma apvienošanas darbību veidā.

Darbības, kuras var aptvert, aprēķinot minimālo 85 % sliekšni saskaņā ar 8. panta 2.a punktu, ir:

- godalgas un oficiālas balvas, ieskaitot visus saistītos izdevumus (t. i., Zaļās lapas un Zaļās galvaspilsētas balva; Eiropas Biznesa balva; *Natura 2000* balva).
- Atbalsts, pieredzes apmaiņa un sadarbības tīklu veidošana ar mērķi uzlabot dažādu ieinteresēto personu līdzdalību ES vides un klimata politikas izstrādē, īstenošanā un izpildes panākšanā (piemēram, platforma ogļu reģioniem enerģijas pārkārtošanā, Klimata pakts, Pilsētas mēru klimata un enerģētikas pakts, Zaļo pilsētu vienošanās, Energoefektivitātes finanšu tirgus, ES Ilgtspējīgas enerģijas nedēļas, Ilgtspējīgas enerģijas investīciju forumi, Tīras enerģijas rūpniecības forums par atjaunojamiem energoresursiem, tīkla aktivitātes *LIFE* nacionālo kontaktpunktu atbalstam, arī apmācības, savstarpējas mācīšanās aktivitātes un pieredzes apmaiņas pasākumi).
- Spēju veidošana, apmācība un citu veidu atbalsts dalībvalstīm un citiem aktoriem, kas atbild par ES tiesību aktu un rīcībpolitiku īstenošanu, ieskaitot tehnisko palīdzību zaļo investīciju apzināšanai un veicināšanai, salīdzinošo pārskatīšanu, vadlīniju izstrādi un paraugprakses apmaiņu (*TAIEX-EIR Peer to Peer*, sadarbība ar valstu tiesnešiem, dalībvalstu spēju veidošana valsts emisiju uzskaites izstrādē, riska mazināšanas energoefektivitātes platforma (*DEEP*) utt.).

- Atbalsts datu vākšanai, IT sistēmām, datubāzu apsekojumiem un specializētām struktūrām, kas ļauj ieinteresētajām personām piekļūt vides un klimata datiem un/vai izmantot tos (piemēram, *LUCAS* apsekojums, Eiropas Meža informācijas sistēma (*FISE*), Eiropas Ūdens informācijas sistēma (*WISE*), Rūpniecisko emisiju inovācijas novērošanas centrs, Eiropas svešzemju sugu informācijas tīkls (*EASIN*), ES Enerģētiskās nabadzības observatorija, *LIFE* projektu rezultātu datubāze).
- ES ETS (Savienības reģistrs) un atvasināto lietojumu (*MRVA*, *NEC*, tirgus stabilitātes rezerve), arī izsoļu platformas, atbilstoša darbība un drošība.
- Netieša pārvaldība ar starptautiskām organizācijām (piemēram, PVO, ESAO, *UNFCCC*, *UNEP*, *FAO*, *IEA*, *EIB*) nolūkā sasniegt *LIFE* regulas 3. pantā noteiktos mērķus (piemēram, netiešā pārvaldība tehniskajai palīdzībai energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas investīcijās, kas vērstas uz ēkām un kas taupa enerģiju un samazina emisijas).

Komisija katru gadu ziņos komitejai par šiem projektiem iepriekšējā gadā piešķirto summu.

6. KUMULATĪVAIS FINANSĒJUMS

Dažos gadījumos *LIFE* līdzekļus var izmantot, lai pievienotu, papildinātu vai apvienotu līdzekļus no citām ES programmām. Tas varētu notikt, piemēram, lai veicinātu, pievienotu vai vadītu kādu konkrētu darbu vides vai klimata pamatjautājumos citās programmās.

Šādu veidu finansējuma mērķis būs attīstīt saskaņotus centienus, optimizēt sinerģiju un/vai sasniegt konkrētos programmas *LIFE* mērķus. Tā mērķis ir nodrošināt efektīvāku sviras efektu un nodrošināt labāku atbalsta koordinēšanu galīgajiem labuma guvējiem / saņēmējiem.

Kumulatīvo finansējumu varētu izmantot, lai finansētu *LIFE* ieguldījumu, piemēram, uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus, īpašās dotācijās, uzaicinājumos iesniegt piedāvājumus vai finansējuma apvienošanas atbalstam, ko finansē kopīgi ar citām ES programmām un finanšu instrumentiem.

6.1. Pārvaldības veids

Darbības tieši pārvaldīs Komisija vai viena izpildaģentūra. Netiešās pārvaldības veids tiks izmantots, ja to pamato darbības veids.

6.2. Izpildstruktūra

Ja šo darbību pārvaldību varētu uzdot vairākām organizācijām, tiks izvēlēta organizācija, kas pārvalda vislīdzīgākās aktivitātes, ņemot vērā aktivitāšu mērķi un saturu.

6.3. Īstenošanas noteikumi

Darbība tiks pārvaldīta, pēc iespējas ņemot vērā to noteikumu ievērošanu, kas ir spēkā saskaņā ar attiecīgajām programmām.

Noteikumu novirzīšanas gadījumā un/vai lai izvairītos no pārmērīgas pieteikuma iesniedzēju noslogošanas, piemērojamie noteikumi tiks izvēlēti tā, lai nodrošinātu īstenošanas efektivitāti, pēc iespējas plašāku dalību un maksimālu vienkāršošanu potenciālajiem pieteikuma iesniedzējiem.

Jebkurus uzaicinājumus iesniegt priekšlikumus vai uzaicinājumus iesniegt piedāvājumus atbilstoši izsludina programmas tīmekļa lapā.